

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

 <http://www.kurier-poranny.com/niwa/>

№ 24 (2353) Год XLVI

Беласток 17 чэрвяня 2001 г.

Цана 1,50 зл.

Да ўгодкаў Яна Тарасевіча

Ганна КАНДРАЦЮК

Якраз, 18 чэрвяня г.г., мінае сорак гадоў з дня смерці Яна Тарасевіча (1889-1961) — кампазітара, піяніста, педагога. Магіла маэстра, па яго жаданні, знаходзіцца на праваслаўных могілках у Саколцы.

Час напомніў аб музыцы Яна Тарасевіча. Пасля сарака гадоў выйшла першая кружэлка з запісам ягоных вакальных і інструментальных твораў. І хаця на ёй прыводзяцца толькі некаторыя кампазіцыі, падрыхтаваныя хутчэй з думкай пра шырокі круг слухачоў, ярка прабываецца талент Тарасевіча. Кружэлка атрымала назначэнне да прэстыжнай у Польшчы ўзнагароды „Фрыдэрыкі 2000”. Рэдка здарается, калі малавядомы кампазітар атрымоўвае такое вылучэнне. Несумненна, вялікая тут заслуга Віктара Скарабагатава, які сярод выкананія заангажаваў лепшыя музычныя сілы Беларусі. Фартэпіянныя творы *Valse sombre*, *Nocturne As-dur* і *Chanson d'amour*, у выкананні геніяльнага Ігара Алоўнікава заваёўваюць слухача. Як у выпадку найлепшай музыкі, і тут сэрца пачынае біць у добрым рytme.

Першы кампакт-дыск выйшаў у канцы 2000 года, аднак у Беласток дайшоў ён у пачатку мая. Дакладна 10 мая 2001 г. Пішу пра гэта, каб прыгадаць незвычайнае здарэнне. Першы твор на кру-

Ян Тарасевіч у 20-я гады.

жэлцы *Preludium i Toccata Cis-moll*, напісаны былі ў Беластоку 10 мая 1951 г. Такім чынам мы выпадкова адсвятковалі залатую гадавіну твора. Яго першая прэзентацыя праходзіла ў рэдакцыі „Нівы”. Гэты момант запамятаўся асабліва: за акном расшумеліся дрэвы і іх шум спалучыўся з мелодыяй з кружэлкі. Пасля паэткі Міра Лукша сцвердзіла, што ў рэдакцыі стала чысцей і святлей.

[працяг 5]

Сёлетні лаўрэат — Дзяржавы хор радыё і тэлебачання Беларусі.

Ад сэрца да сэрца

Аляксей МАРОЗ

У юбілейным XX Міжнародным фестывалі царкоўнай музыкі, які працягваўся з 27 мая па 3 чэрвяня г.г. у Свята-Троіцкім саборы ў Гайнаўцы, прынялі ўдзел 30 хораў з Польшчы, Беларусі, Расіі, Украіны, Славакіі, Балгарыі, Югаславіі, Македоніі, Румыніі, Эстоніі, Грузіі, Латвіі і Літвы. Сёлета выступалі адны лаўрэаты мінульых гадоў. Хаця не заўсёды спрыяла надвор'е, многа праваслаўных вернікаў Гайнаўшчыны і турыстаў з Польшчы ды замежжа наведвалі фестывальныя канцэрты ў саборы. Праводзіліся таксама дадатковыя канцэрты па розных мясцовасцях Беласточчыны.

— Царкоўны спеў прыхадскіх хораў аж душу праймае, чалавек застывае ад уражання. Калі я ў саборы слухаў спеву, успомніўся мне манастыр Опціна пустыня ў Расіі. Прафесійны ж хоры паказваюць высокі артызм, але німа ў іх духоўнасці, — сказаў гайнаўскі радны Васіль Іванюк, які ад многіх гадоў удзельнічае ў фестывалі.

Высокі ўзровень приходскіх хораў

— Вельмі моцна павысіўся ўзровень вясковых і гарадскіх прыхадскіх хораў. У гэтым годзе добра выступілі вясковыя хоры з Ярабіны (Славакія), Ляхавіч (Беларусь) і Гарадка, якія спявалі ад сэрца да сэрца. Кафедральны хор з Варшавы, які выступіў сярод гарадскіх прыхадскіх хораў, паказаў прафесійны спеў з сакавітъм і вельмі добрым гучаннем. Мала яму ўступаў Маладзёжны хор парафіі св. Мікалая з Беластока, а хор Свята-Троіцкага сабора з Гайнаўкі выступіў з яшчэ большай, чым раней, колькасцю харыстаў, — паясніў старшыня конкурснай камісіі прафесар Рамуальд Твардоўскі. — Сярод іншых прыхадскіх хораў найбольш мне спада-

баўся хор з Санкт-Пецярбурга, у якім добра састроены галасы. Харысты з Кіева-Печэрскай лаўры паказалі цікавы манаскі спеў, вытокі якога сягаюць сярэднявечча.

Камісія прысвоіла першыя месцы хорам з Ярабіны, Варшавы і Санкт-Печэрбурга.

— Шкада, што мала прыхадскіх хораў выконваюць малітву. Цяпер німа ўжо ніястачы царкоўнай музыкі, можам яе слухаць на касетах. Я лічу, што для фестывалю дастаткова, каб у ім выступілі 1-2 прафесійныя хоры дзеля падтрымкі ўзроўню, а мы павінны вярнуцца да першапачатковай ідэі прэзентацыі прыхадскіх хораў, — заявіў намеснік старшыні Рады фестывалю, настаяцель Свята-Троіцкага сабора Міхаіл Негярэвіч.

Дырэктар фестывалю Мікалай Бушко і конкурсная камісія выказалі надзею, што ў будучыні будзе захавана цяперашняя формула фестывалю.

Професійнасць і артызм

Сярод прафесійных камерных хораў першую ўзнагароду атрымаў мужчынскі хор „Свяцілен” са Старачаркаскага манастыра з Раствора (Расія). У ліку свецкіх аматарскіх хораў перамог Акадэмічны хор Шлёнскага політэхнічнага інстытута з Глівіцай, а дзве другія ўзнагароды атрымалі дзяячоў хор „Раніца” з Мінска і дзіцячы хор „Таврическій благовест” з Сімферополя (Украіна). У самай прэстыжнай, паводле арганізатарапі, катэгорыі прафесійных хораў першыя ўзнагароды атрымалі Дзяржавы хор радыё і тэлебачання Беларусі з Мінска і Камерны хор „Кіеў” з Кіева. Былі прысвоены ўзнагароды для самых лепшых дырыжораў, якімі сталі Вячаслаў Бойка з Харкава і Лявон Забароўскі з Познані.

[працяг 9]

Наша хата з краю

Самая вёска Баравікі ціхая, як і суседні сасняк. Прымна ўражвае чысціня вуліцы і панадворкаў. Выгляд двароў сведчыць пра тое, што сельскай гаспадаркай тут ужо ўсур’ёз не займаюцца. Лес з усіх бакоў наступае на вёску. І запускаемыя аблагі таксама паказваюць знемажэнне сялян. Але вёска яшчэ бароніца ад наступу прыроды.

[рэпартараж 3]

Чужая сучаснасць і беларуская палітыка

„Чыстасць” і „нечыстасць” у палітыцы ёсьць адлюстраваныя барацьбы маральных установак у грамадстве. Ня больш. Адны ідуць у палітыку хлусіць і брудзіць, каб здабыць выгаду. Другія — шануюць годнасць і йдуць, каб дамагчыся паляпшэння грамадзтва. Гэта на іх скідваецца гразь палітычных цынікаў і нягоднікай. Але гэта ня значыць, што нягоднікі заўсёды перамагаюць.

[погляд 4]

Карыснае мерапрыемства

У IV Агульнаадукацыйным ліцэі ў Беластоку па ініцыятыве настаўніка гісторыі адбылася навуковая сесія, прысвечаная нацыянальному меншасцям, канфесіям і веравызнанням на Падляшшы. Сесія праводзілася ў рамках пашырэння праграмы талерантнасці, барацьбы з нацыяналізмам, неталерантнасцю і стэрэатыпамі.

[школа 5]

Конкурс беларускай паэзіі і прозы

Набліжаецца да канца тэрмін надсылання конкурсных прац — 24 чэрвяня 2001 года (вырашае дата паштовага штампа).

[правілы конкурсу 8]

Вярнуліся перад Калядамі

Пасля капітуляцыі Берліна нас перамясцілі ў Чэхаславакію ў мясцовасць Млада-Болеслаў. Там і святкавалі заначэнне вайны. 13 чэрвяня 1945 г. камандаванне загадала падавацца пешшу ў Савецкі Саюз. Па маршруце за два дні мелі праходзіць па 30-40 км.

[усташыны 10]

Кошана, стрыжана...

І наваліліся Юрась з Пецькам на сябе, за ўсе крываў і гора Андронікаў ды Шыцікаў, разам з дзедамі-прадзедамі. Крываі, кажуць сведкі, было па пахі. Хуткай дапамогі не выклікалі.

[крымінал 11]

Беларусь — беларусы

Камуністычны саюз

Пасля двух няўдалых спробаў сабрацца ў Гродне, 4 чэрвеня ў горад над Нёманам усё ж прыехалі дэпутаты парламенцкага схода так званай саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі ды іх шматлікія госці. На наступны дзень адбылася XVIII сесія парламенцкага схода Саюза Беларусі і Расіі.

Гродзенская ўлады ўклалі велізарныя грошы ў падрыхтоўку сустрэчы інтэрнатаў. Працаўнікамі бюджэтнай сферы нават затрымалі выплату заробкаў. Адно добра, што гэта пайшло на карысць гораду. Адрамантавалі шмат дамоў у цэнтры, заасфальтавалі дарогі. Але некаторыя гродзенцы не былі ўдзячны за такі клопат і падрыхтавалі прыбыўшым гасцям такую сустрэчу, за якую мясцовым уладам можа дастацца на арэхі ад мінскіх начальнікаў.

Гасцей схода з украінскага і малдаўскага парламентаў, якія прыехалі цягніком, некалькі дзесяткаў чалавек павіталі воклічамі „Ганьба!” і „Незалежнасць!”. Надзвіа міліцый быў затрыманы толькі адзін чалавек — былы старшыня Саюза палякаў Беларусі Тадэвуш Гавін, які паказаў дулю ў камеру міліцэйскуму апераціру. За тое на наступны дзень атрымаў ён троє сутак арышту.

Вечарам лідэрка украінскіх „новых са-

цыялістаў” на сустрэчы ў студыі гродзенскага тэлебачання скардзілася, што ёй давялося ісці пад воклічы „Ганьба!”. Яна з упэўненасцю сцвердзіла, што так яе вітала „заміраваная, купленая за амерыканскія долары моладзь”, быццам сама прысутнічала, калі тыя долары давалі.

Расійскім дэпутатам пашэнціла больш. Яны прыляглі на самалёце і ў аэрапорце іх сустракала афіцыйная дэлегацыя ад улад — хлебам і соллю. Аднак у першы дзень свайго побыту дэпутаты парламенцкага схода вырашылі пагуляць у дэмакратыю і, перад сваім першым пасяджэннем у аблыванкаме, некаторыя выйшлі на плошчу Леніна пагутарыць з народам. Але разумеўшы, што ў Гродне іх асабліва не чакалі, хутка адступіліся. Калі закончылася пасяджэнне і „госці” выйшлі з памяшкання аблыванкама, іх зноў сустрэлі гучныя „Ганьба!” і „Незалежнасць!”. Пасля, на сустрэчы ў медычным універсітэце, спікер расійскага парламента Генадзь Селязньёў скажа, што крычала кучка моладзі, а народам былога СССР незалежнасць ужо надакуцьла. На наступны дзень гродзенская ўлады былі больш прадбачлівымі. Плошча каля аблыванкама была ачэпленна міліцый. Да ўдзельнікаў сесіі нікога

не дапускалі. Калі група народафронтаваўцаў спрабавала прыйті, яе спынілі. Дзеўніць чалавек быў затрыманы. Яны праўлялі ў пастарунку больш трох гадзін.

Што да афіцыйнай часткі падзеі. 4 чэрвеня госці і ўдзельнікі парламенцкага схода знаёміліся з прамысловасцю і сельскай гаспадаркай Гродзеншчыны. Між іншым, наведалі памежны пераход Брузгі, які ніяк не могуць дабудаваць згодна запланаваному праекту. Справа ў тым, што фінансаванне павінна адбывацца з саюзнага бюджету (беларуска-польская мяжа пасля падпісання саюзнай дамовы павінна бытала стаць і расійска-польской). Аднак выдаткована толькі невялікая частка грошай. Яна ўжо выкарыстана.

У той жа дзень, па ініцыятыве украінскіх парламентарыяў, была ўтворана міжпарламенцкая суполка ЗУБР, што расшыфруваецца як „За Саюз Украіны, Беларусі і Расіі”. Пра гэты ЗУБР адразу сталі гаварыць беларускія СМИ. Шмат гаварылася пра яго і на самай сесіі на наступны дзень, бо для камуністычных рэвалюцый (а гэта ў большасці яны складаюць парламенцкі сход, калі не лічыць расійскіх імперыялісту) без Украіны новая імперыя, якую яны плануюць утварыць, непаўнавартасная.

Галоўнай падзеяй сесіі быў выступ Аляксандра Лукашэнкі. Распачаў ён на аптымістычнай ноце. Маўляў, хутка будзе прыняты Канстытуцыйны акт аб стварэнні адзінай дзяржавы, пройдуць выбары ў адзіні парламент. Ён нават прапанаваў спікеру расійскага парламента Генадзь Селязньёву і падследнаму па справе аб карупцыі Паўлу Барадзіну заняць высокія пасады ў новай дзяржаве. Лукашэнка чарговы раз пераконваў, што Беларусі не варта эканамічна звязвацца

з Еўропай, а схіляцца да Расіі. З ягоных слоў выходзіла, што гэта не Захад не хоча інвеставаць у беларускую эканоміку, толькі ён — Лукашэнка — прынцыпова адмаўляеца ад грабежніцкіх інвестицый.

Бяды толькі ў тым, што Расія прытрымліваецца ў першую чаргу сваіх эканамічных інтарэсаў, а на дакучлівага саюзіка звяртае мала ўвагі, толькі выкарыстоўвае. Так, па словах самога Лукашэнкі, Расія нічога не плаціць за свае ваенныя базы ў Беларусі, „Газпрам” без падаткаў будзе газаправод, за транзіт нафты і газу плаціць у чатыры разы менш чым Украіне і ў пяць разоў менш чым еўрапейскім краінам. У сваю чаргу ўводзіць мытню на мяжы з Беларуссю, бярэ больш за энергарэсурсы чым са сваіх спажыўкоў, нягледзячы на дамоўленасць паніжае пошліны на ўвоз замежных тэлевізараў да 20%, што можа прывесці да неканкурэнтаздольнасці беларускіх тэлевізараў. А самае галоўнае — не спяшаецца аб'ядноўвацца. Расійскі ўрад займаецца іншымі справамі. Аднак Лукашэнка запэўніў, што ўсё роўна з'яўляецца адданым саюзікам Расіі.

Ён быццам не разумее — перад ім у зале сядзелі людзі мінулага стагоддзя, якія мараць пра аднаўленне таго, што было. А ў Расіі зараз пры ўладзе „новая рускія”, якім Беларусь безумоўна патрэбна, але як стратэгічны плацдарм у палітычным сэнсе і калонія, якую можна абраць у эканамічным.

Закончылася сесія ўсеагульным абмеркаваннем і ўхваленнем прамовы Лукашэнкі. Самі дэпутаты нічога канкрэтнага не вырышалі. Адчуванне такое, што яны прыехалі ў Гродна, каб паслухаваць беларускага презідэнта.

Зміцер КІСЕЛЬ

Тэлебачанне парушае закон

Беластоцкае тэлебачанне з пачаткам ліпеня намерваеца тэлеперадачу для нацыянальных меншасцей „Самі аб сабе” выпускаць у тэлеэфір кожную другую нядзелю (да гэтай пары транслюеца яна кожны тыдзень). Такое рашэнне абурыла беларускія арганізацыі, а Беларускі саюз у РП паслаў старшыні Польскага тэлебачання Роберту Квяткоўскуму пратэст. Ніжэй прыводзім тэкст пратэстацыйнага пісма.

Артыкул 21 „Закона аб радыёвяшчанні і тэлебачанні” ад 29 снежня 1992 года сцвярджае: „Да задач публічнага радыёвяшчання і тэлебачання належыць ў асаблівасці (...) прымасць пад увагу патрэбам нацыянальных меншасцей і этнічных груп”. На жаль, практика Польскага тэлебачання выглядае зусім інакш.

У цэнтральных програмах Польскага тэлебачання прысутнасць передач аб нацыянальных меншасцях, прызначаючых у нашай краіне, амаль незадўгая. Няма такіх передач на II Програме. I Програма да гэтай пары дэманстравала толькі адну цыклічную передачу „У сябе” кожны другі тыдзень. Знейкага часу паяўляеца яна раз у месяц у даебедзенню пару, калі тэлевізар глядзіць некалькі працэнтава тэлегледачоў. З г.зв. летняга рас-

кладу передача „У сябе” знікла. Каб толькі на трэх месяцах.

Рэгіянальнае тэлебачанне з верасня мінулага года адмовілася ад прэм’ер свайго цыкла „У сябе”, рэалізаванага Кракаўскім тэлецэнтрам і аблежавалася да падтораў у часе нізкай агледальнасці.

На жаль, рэгіянальныя тэлецэнтры таксама аблежаваюць выконваць місію публічнага тэлебачання ў адносінах да нацыянальных меншасцей. Яркім гэту прыкладам з’яўляеца Беластоцкае тэлебачанне. Да гэтай пары з-за размяшчэння ў шматнацыянальным рэгіёне на беластоцкай студыі стваралася многа передач аб нацыянальных меншасцях. Кожны тыдзень выходзіла ў тэлеэфір передача „Самі аб сабе”. З нашых інфармацый вынікае, што пачаўшы з ліпеня г.г. гэта пе-

радача мяньяе частотнасць і будзе з’яўляцца кожны другі тыдзень. Перадача „Самі аб сабе” займае другое месца (за інфармацыйнай праграмай) у рэйтынгу папулярнасці на Беластоцкім тэлебачанні.

Беларускі саюз не можа змірыцца з маргіналізацыяй тэматыкі нацыянальных меншасцей на Беластоцкім тэлебачанні. Да гэтай пары было гэта пятнаццаць хвілін на беларускай мове ў тыдзень. Цяпер прапануюць нам сем хвілін. Прыгодаю, што пры стварэнні ў Беластоку цэнтра публічнага тэлебачання адным з істотных аргументаў „за” было выканванне місіі публічнага тэлебачання ў адносінах да нацыянальных і этнічных меншасцей. Беларускі саюз сабраў тады дзесяць тысяч подпісаў жыхароў нашага рэгіёна ў падтрымку пастулата рэалізавання тэлеперадач на беларускай мове.

Рашэнне аб аблежаванні часу трансляцыі передачы „Самі аб сабе” супадае з выхадам кнігі „Нацыянальныя і этнічныя меншасці і электронныя СМИ”, якая з’яўляеца плёнам аднайменнай канферэнцыі, арганізаванай Краёвай радай радиёвяшчання і тэлебачання і Беластоцкім тэлецэнтрам мінулай восенню. Яе ўдзель-

таўся я ў міліцыянеры пра вуліцу, якую дарэмана шукаў з дзесяць мінут. Размаўляў я на адной з дзяржаўных моў. Калі аднак прадстаўнік органаў правапарадку пачуў беларускую мову, зблізіў ад злосці. Націснуў ён кнопкі сотовага телефона і зараз калі яго з’явіўся другі гвардзеец. „Вашы документы”, — прасіцеў праз зубы. Пабачыўшы польскі пашпарт, зварнуўся да другога:

„А я думал, что это бэнэфіс”. А пасля да мяне: „Когда вы приехали?”, „Какая цель вашего приезда в Минск?”, „Кто вас пригласил?”, „Адрес вашего места пребывания в Минске?”, „Когда уезжаете?”. Міліцыянеры прачытали ўсе старонкі майго пашпарту, што працягвалася да 10 мінут. Калі на канец я яшчэ раз спытай пра патрэбную мне вуліцу, у адказ пачуў: „Чёрт его знает”. Калі я адышоў ад лукашэнкаўскіх гвардзеяў, дзяўчына, якая побач прадавала акуляры і прыслу-

нікі з Беларусі, Эстоніі, Літвы, Латвіі, Польшчы і Украіны аналізавалі стаўленне эканамічных СМИ да этнічных спраў у паасобных краінах. З выказанняў прадстаўнікоў Польскага тэлебачання вынікала, што айчыннае публічнае тэлебачанне можа быць для іншых узорам.

На нашу думку, Польскае тэлебачанне парушае „Закон аб радыёвяшчанні і тэлебачанні” ў пытанні нацыянальных меншасцей. Тым больш здзіўляе нас гэта, што стыхійная апошнім часам дыскусія аб польскай талерантнасці, этнічных адносінах у краіне ў мінульым і цяпер павінны схіляць Праўленне Польскага тэлебачання да сур’ёзнага выканвання адукцыйнай місіі. Гэта ад самога тэлебачання ў вялікай меры залежыць ці захоча яна адгукацца на праівы ксенафобіі і неталерантнасці ў інфармацыйных пе-радачах, ці аддасць перавагу адукцыі грамадства ў духу талерантнасці і пашанавання правоў чалавека. У сувязі з імкненнем Польшчы да скорага завяршэння перамоў з Еўрапейскім Саюзам выбар здаецца відавочным.

**Яўген ВАРА,
старшыня Беларускага саюза ў РП**

хойвалася маёй размове з міліцыянерамі, парайлі мненне: „Вы наверно не с Беларуссии. Здесе никто и ничего не спрашивает у собак”. Калегі з Мінска, калі я ім расказаў пра інцыдэнт, смяяліся да слёз з маёй наўнасці. Асабліва рассмішыла іх мая задума звяртацца да міліцыянеру ў Мінску на беларускай мове.

Пра стаўленне рэжыму да беларускай мовы сведчыць факт, што з 1996 года па сёняшні дзень у двух палатах парламента не было ніводнага выступлення на гэтай мове. У час апошнія з’езды лукашэнкі, што праходзіў у дніх 19-20 траўня, толькі адзін Ян Сычэўскі выступіў на беларускай мове, за што атрымаў даволі памяркоўныя аплодысменты. Таварыш з Украіны, які сказаў амаль тое ж што і Сычэўскі, толькі на рускай мове, выклікаў у публікі экстаз захаплення.

Яўген МІРАНОВІЧ

Внимание, внимание — милиционер

Калі нехта пабываючы ў сталіцы Беларусі мае праблемы, напрыклад, не можа знайсці адпаведнага адресу, хай толькі не звяртаеца за дапамогай да прадстаўнікоў улады, а асабліва міліцыянеру. Паліцыянты ва ўсёй Еўропе маюць абавязак дапамагаць сваім грамадзянам і гасцям з замежжам карыстацца агульнымі правіламі ў сваіх краінах. Пабываючы ў Празе, Парижы ці Лондане, можна смела падысці да паліцыянта і спытаць пра вуліцу, якой шукаем, месца знаходжання патрэбнай нам установы ці найзручнейшага транспарту, каб некуды даехаць. Калі паліцыянт сам не ведае, мае абавязак паказаць асобу, якая можа нам дашць адпаведную інфармацыю.

У Савецкім Саюзе, а цяпер у Беларусі, міліцыянер меў і мае перш за ўсё абавя-

Наша хата з краю

Чыгуначны прыпынак Баравікі, што за Чаромхай — у чистым сасновым лесе. Лясною дарожкой даходжу да гасцінца, які вядзе ў аднайменную вёску. Дарога гэтая шырокая, абкапанная равамі, але нічым не вымашчана. І рух на ёй адбываецца вельмі рэдка — сляды самахода і трактара перасыпаны слядамі нясвежага дажджу. Пасля дажджу відаць там толькі тры нарыйсаныя ланцугамі лініі — нехта яшчэ тудою выводзіць на пашу кароў.

Самая вёска Баравікі ціхая, як і суседні сасняк. Прыйемна ўражвае чысціня вуліцы і панадворкаў. Выгляд двароў сведчыць пра тое, што сельскай гаспадаркай тут ужо ўсур'ёз не займаюцца. Лес з усіх бакоў наступае на вёску. І запускаемыя аблагі таксама паказваюць знемажэнне сялян. Але вёска яшчэ бароніца ад наступу прыроды. На двух палетках сенажацей бачны грамадкі людзей, загатаўляючых сена.

У Баравікі трывалы разы ў тыдзень прыяджае аўязная крама з хлебам, з Сямятыч. І з Кляшчэлай таксама ездзіць крама. Ездзяць і рускія, найчасцей працуяць гарэлку і папяросы. Бывала, што па дзесяць такіх машын за дзень зяязджалі. Зрэдку гандляры з Усходу працуяць вонратку.

Выходжу ў лес. Дарога з Рагачоў ідзе прыгорблена бабулька. Змагаецца з цяжарам напоўненай пакупкамі сумкі. Зраўняўшыся са мною пакорліва кажа „Dzień dobry”. Знак нашага часу; калісь малодшыя віталі старэйшы, шанавалі. Сёння адзінокая бабулька, ідучы лясной дарогай, пакутліва несучы неабходнае ёй дабро, бацца незнамага, хоча прыдабрыца яму ветлівасцю. Мала ж гэта сёння розных злачынцаў?.. Скажа ветлівае, цёплае слова, дык мо і той незнамы забярэ толькі масла і смятану, а яе адпусціць жывою...

Бацца не толькі адзінокая бабулька ў лесе. Баяцца і дамашнія сямейнікі. Неахвотна згадваюць мінулае, пра якое я намагаюся іх распытаць, баяцца называць свае прозвішчы. Як настала „Салідарнасць”, адзін быў заяўшы, што ўсё тут яго, што ўсіх паб'е. І людзі баяцца...

У Левашах кідаюцца ў вочы дзве пустыя мураванкі, у адной выбіты шыбы. У акне адной хаты бачу людзей, заходжу распытацца пра мясцовыя старожылаў. У хаце гаспадыня пад семдзесят і тры мужчыны напалову малодшыя ад яе. Выпіваюць. Калі выходжу, адзін з іх запрашае мянэ:

— Калі маеш гроши, сядай з намі!

Жанчына, якой ужо за восемдзесят, поле трускалкі. Жавая бабулька не хоча мне гаварыць аб мінульым:

— Усё забыла! Блытаеца мнене...

Ведаю, што гэтая няпраўда, што і гэтая пажылай жанчына бацца, каб дзе што не вынікла. Маўчанне — золата.

Аляксандр Вярбицкі

Чыгуначны парадокс

У красавіку г.г. наведаў я Гайнайскую секцыю інфраструктуры ды пачікаваўся рамонтам лініі Чаромха — Беласток. „Няма на гэта грошай”, — адказаў начальнік. Затым дадаў: „З Радама абяцалі тысячу шпалай паслаць, але невядома, калі гэта будзе”.

Два месяцы мінула з таго часу, шпалы прыслалі ў Бельск-Падляшскі і яны чакаюць, каб хтосьці іх памяняць. Аднак зноў проблема з'явілася ў Беластоцкім прадпрыемстве інфраструктуры — няма

людзей для пущавых работ. Знаёмы рабочы з Бельска так сказаў: „Зараз больш трываліці працаўнікоў знаходзіцца на 60-працэнтным водлупку. Другіх столькі ж звольнілі. У секцыі засталося калі дзвецаці асоб. Што можна зрабіць на так разлеглай тэрыторыі — ад Семяноўкі па Чаромху і Страблю?”

Па-моему, чыноўнікі беластоцкай чыгуначнай інфраструктуры працуяць паводле рускай прымаўкі „Ванька есть, Гришки нету. Гришка есть, Ваньки не-

Ініцыятар і спонсар турызму

Юры Шыманскі на сваёй адпачынковай базе.

У Орлі і Арлянскай гміне ёсьць усялякія ўмовы для стварэння турыстычнай базы адпачынку на ўлонні прыроды. Аснову для гэтага даюць рэчка Арлянка, лясы, чыстае паветра і помнікі дауніны. На жаль, турысты трапляюць у Орлю праездам. Калі ў суседніх гмінах пабудавалі або будуюць штучныя вадаёмы, то ў Орлі, якая раскінулася над рэчкай Арлянкай, ніхто пра гэта не думае.

Нядайна калі Орлі, з боку вёскі Рудуты, з'явіліся першыя кемпінгавыя домікі і пляцоўка для адпачынку. Гэта вынік першага ў гэтым напрамку дзеяння мясцовага бізнесмена Юрыя Шыманска, адкрылага на новыя ініцыятывы чалавека, які па меры магчымасці падтрымовае культурна-асветныя і забуйльныя мерапрыемствы. Прыйгодаю, хача б, дапамогу маёй асобе пры выстаўцы „V стагоддзя Орлі і ваколіц” ці спансараванне нядайнага мерапрыемства „Студыя Лета Радыё Беласток” у Орлі.

— Стараюся памагчы арганізаторам зізіць кошты мерапрыемстваў, — сказаў Юры Шыманскі. — Пазычыў я дзве паўпрычэпы пад сцэну і памагаў яе ўстанавіць. Дапамагаю таксама транспартам і напоямі са свайго бара „Грота”. З'яўляюся пажарнікам-дабравольцам, выконваю абавязкі намесніка старшыні мясцовай каманды і члена Павятовага праўлення. Нядайна аказаў я падтрымку пажарнікам, якія арганізавалі танцавальную вечарыну. А мая жонка Марыя дапамагала купіць узнагароды для пераможцаў школьніх конкурсаў.

Юры Шыманскі дапамагае такса-

ма арганізацыям з-па-за Орлі. У 1999 г. падтрымаў правядзенне „Купалля” ў Дубічах-Царкоўных. З мінулага года з'яўляецца членам Спартыўнага таварыства „Зубр”, якое дзейнічае пад патранатам Надлясніцтва Белавежа. Яно арганізувае бегі на дыстанцыях 5, 10 і 20 кіламетраў з удзелам замежных бегуноў. Арлянскі бізнесмен быў адным з чатырох спонсараў гэтага мерапрыемства.

Цяпер Юры Шыманскі купіў і добраўпарадкоўвае ўчастак зямлі над сажай рэчкай. Узнік ужо вадаём памерам 60 на 60 метраў і глыбінёй на 3,5 метра. У ім водзяцца рыбы. На ставе пабудаваны мол, побач — дашок з камінам, столікамі і крэсламі. Будуеща кемпінгавы домік з кругляком. Такі ж домік будзе ўзвядзены па-суседску. Участак абсаджаны дрэвамі, агароджаны сеткай, а пільнуе яго адзін паляўнічы сабака. Да доміка будзе дадзена электраенергія. Ужо ёсьць ахвотныя прыехаць сюды на адпачынак, напрыклад, збираючы сюды прафесійныя вайскоўцы. Тут адбылося ўжо спатканне сяброў Таварыства прыяцеляў Орлі. Ваколіца Орлі прыгожая, лясістая. Сам гаспадар участка пасадзіў непадалёк пуйтара гектара маладняку. А паколькі ён — паляўнічы, у ваколіцы пабудаваў прыгожы высокі амбон, з якога можна любавацца панарамай.

— Над ракой Арлянкай з боку Рудуты ёсьць прыгожае прыгоднае месца для большага вадаёма, але мне не пад силу пабудаваць яго, — адзначае Юры Шыманскі.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

ту”. Калі не было шпалай для рамонту, начальнікі аргументавалі, што не рамантуюць пущай, бо не хапае матэрыва. Калі той атрымалі, дык зараз няма людзей да работы. Ці гэта не парадокс?

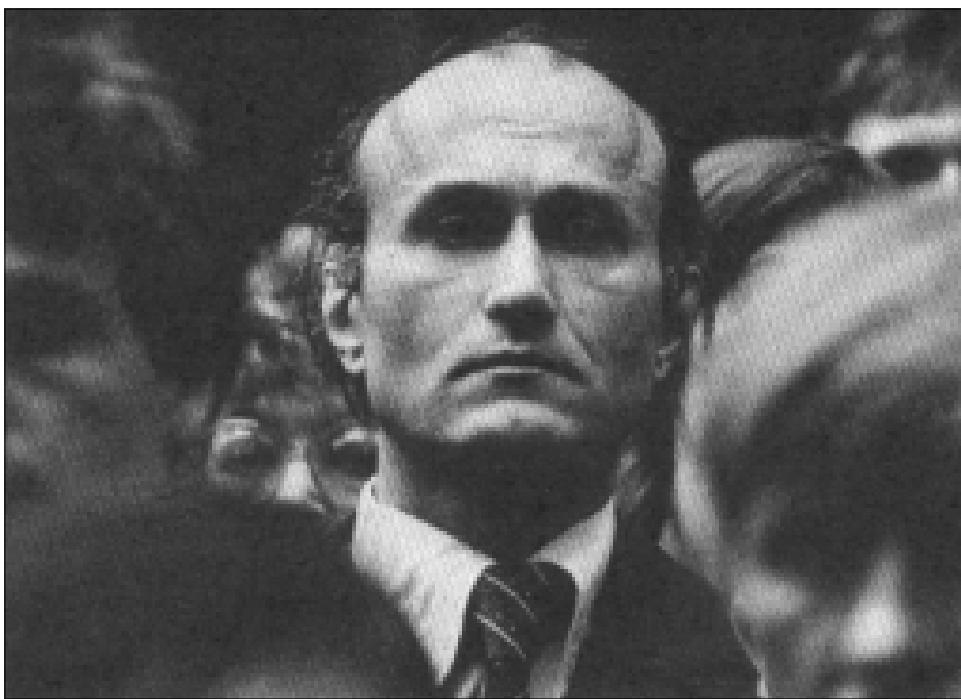
Ад 10 чэрвеня г.г. дзяржаўная чыгуначка змяніла расклад руху цягнікоў. Абавязвальнік ён будзе шэсць месяцаў. Затым зноў будзе друкаваць кніжныя выданні раскладаў, як службовых, так і турыстычных. На гэта спатрэбяцца гроши. І то немалыя. Адкуль вярхушка возьме гроши, калі на шпалы не хапае? Не было б проблемы з чыгуначнай лініяй, каб

працаўнікі адказных установаў інакш ставіліся да гэтай справы. І тут маё пытанне ў адрас начальніка Беластоцкага прадпрыемства інфраструктуры і вадаёмаў: як доўга будзем ездзіць у Беласток чарапашым ходам?

Рамонт пущі можна рабіць, бо матэрываў чакае. Калі б памянялі шпалы, павялічылася б хуткасць цягнікоў пры нахіле да 50 км/гадз., лакаматывы спальвалі б менш паліва. Прыйгодаю, хуткасці, прыбываючыя бізнесменамі, але каму пра тое галава баліць?

Уладзімір Сідарук

Чужая сучаснасьць і беларуская палітыка

Зянон Пазняк у Курапатах (1988 г.).

Фота з кнігі „Глёрыя Патрыя”

У канцы красавіка мяніе і польскага перакладчыка беларускай літаратуры Чэслава Сэнюха запрасіла прафэсар Альжбета Смулкова прыехаць у Беласток ва ўніверсітэт на Катэдру Беларускай Культуры, спаткаца з выкладчыкамі ды паразмайляць пра беларускую гісторыю і маю фота-кніжку „Глёрыя Патрыя”. Гэтая кніжка для мяніе — мінулы час дваццатігадовай даўнасьці, хоць і вельмі дарагі.

Прыехалі мы з Чэславам Сэнюхам, хораша нас спаткалі, сардечна пагаварылі, кава-гарбата, навокал добрыя людзі, шчырыя беларусы: Яўген Міранович — гісторык, аўтар выдатных кніжак, Алег Латышонак, Віталь Луба, выкладчыкі, журналісты.

Вярнуўся я ў Варшаву і праз нейкі час чытаю ў беластоцкай „Ніве” артыкул Я. Мірановіча:

Чытаючи і праглядаючи кніжку Зянона Пазняка „Глёрыя Патрыя” (...) можна зразумець, чаму аўтару не пашанцавала ў палітычнай дзеянасці. (...) Не веру, што поспеху ў палітыцы можна дачакаць чалавек, які піша: „Мілая Радзіма, Ты — уся мая памяць. Усё, што бачыў і перажыў за жыццё, усё, што пра Цябе чуў і чытаў, і нават уяўляў — усё самной. Ты такая вялікая і прыгожая пепрапоўніла маё сэрца і маю галаву... — і далей — „Глёрыя! Хвала! Хвала цвітучаму дрэву! Хвала зямлі і людзям...”.

Потым робіцца заключэнне: Змест кніжкі паказвае, што Пазняк з'яўляецца фанатыкам жыцця (якім толькі мяніе „фанатыкам” ужо не называлі) і бліжэй яму на натуры да лідэра экалагічнага руху, чым правадыра народа, які стаіць на ростанях і не ведае, у які бок павярнуць — да незалежнасці ці каланіяльнага статусу.

Далей Я. Міранович тлумачыць свае погляды, чаму ён так піша. Пазняк, на яго думку, гаварыў тое, што думаў, а гэта не найлепшая прыкмета для палітыка. Паспех у палітыцы — лічыць Яўген Міранович — забраніраваны цынікам, якія гатовыя здрадзіць найлепшаму сябру, ідэі, за якую толькі што выказваліся, знічыць тысячы людзей, каб дамагчыся намечанай мэты... Узорам сучаснага палітыка, які, напэўна не піша вершаў, а малапраудападобна, што іх калі-небудзь чытаў, з'яўляецца прэзідэнт Польшчы Аляксандр Квасненскі. (...) Пазняк разваражае пра свет у катэгорыях маральнага — немаральнага, справядлівага — не-справядлівага, хаця ў палітыцы няма месца на маральнасць. Ведае пра гэта кож-

ны гмінны чыноўнік, кожны павятовы рады і нават парофіяльны вікарны... і г.д.

Такія погляды, якія выказаў Я. Міранович, даволі пашыраны і характэрныя людзям, якія палітыкай не займаюцца, але, спажываючы інфармацыю пра палітыку, ствараючы пра яе сваё пэўнае уяўленыне. Яны, як заўзятары на стадыёне, якія глядзяць і думаюць, што лепш разбіраюцца ў футболе і лепей ведаюць, як трэба гуляць, чым самі футбалісты.

Справа на ўсім, што працытаваныя погляды максымалісткія, і таму памылковыя (хоць ёсць у іх пэўная рацыя і доля праўды), справа на ўсім, што гэта спрошчанае асэнсаваныне складаных рэчаў, адлюстраваныне распаўсюджанага цяпер правінцыялізму (гэта значыць, ацэнка шырокага — вузкім, вялікага — малымі меркамі, прымітывізацыя зявы).

Аляксандр Квасненскі не таму „сучасны палітык” і ёсць презыдэнтам Польшчы, што ня піша вершаў ды іх не чытае, і не таму, што ня кажа тое, што думае (тым больш, што ён думае, што кажа), а таму, што яго палітычныя погляды і дзеяньні адпавядаюць уяўленням і настроем бальшыні паліякіў. Гэта галоўнае. Акрамя таго, за ім стаіць вялікая і моцная арганізацыя, з вялікімі ўплывамі, сродкамі і магчымасцямі, здольная шырока данесці пазыцыі Квасненскага да людзей. У такім становішчы, для таго, каб стаць прэзыдэнтам, трэба адпавядаць сітуацыі і патрабаваныням.

Лукашэнка не таму стаў прэзыдэнтам Беларусі, што быццам бы казаў ня тое, што думаў, а таму, што якраз тое, што ён думаў і казаў (а яго ведаю з 1990 г.) адпавядала пашыраным настроям і падтрымлівалася тады большасцю савецкага насельніцтва, а КДБ як палітычная сіла, якія яго вяла, здолела гэта шырока данесці да жыхароў Беларусі.

Выбары прэзыдэнта ў Польшчы, у Амэрыцы ды Эўропе — гэта выборы грамадзтвам унутранай арыентацыі палітыкі і разъмеркаваныя жыццёвымі магчымасцяў. Тым часам выбары прэзыдэнта ў Беларусі ёсць выбор існавання незалежнай дзяржавы, выбар нацыянальнага лёсу: альбо Беларусь незалежная дзяржава, альбо частка Рәсей. Так важыцца цяпер пытаныне пра ўладу ў Беларусі.

Польскія і эўрапейскія крытэрыі палітыкі да Беларусі не падыходзяць. На той змежт. Беларуская палітыка ня мераецца чужой „сучаснасцю”.

Змаганыне адбываецца паміж Маско-

вой, якая поўнасцю кантролюе беларускую ўладу, і нацыянальнымі незалежніцкімі сіламі Беларусі. Барацьба за ўладу ў Беларусі ёсць выяўленыне і практык антыхалініяльнага канфлікту змаганьня за незалежнасць.

Вырашальным чыннікам у такога роду змаганьні ёсць не сацыяльны інтэрэс, а нацыянальная сведамасць людзей. Вось той доўгатэрміновы капітал, які можа забяспечыць перамогу ў антыкаляніяльной барацьбе. Каб яго набыць, трэба сведчыць ідэалы. Патрэбныя людзі, якія падымуць нацыянальны сыяг і будуть казаць беларускую праўду (тое, што думаюць). Бяз гэтага дзеяньня нічога немагчыма дасягнуць, нікакай незалежнасці і свабоды, нікакай падтрымкі на выбарах і нікакай улады. *Нацыянальна сведамая эліта павінна абапірацца на нацыянальна сведамыя электартам.*

Гэта галоўны прыярытэт беларускай палітыкі. Без яго — няма будучыні.

Пасыль Савецкага Саюзу на Беларусі засталося дэфармаванае грамадзтва, выхаванае ў антыбеларускім бяспамяцтве, у рускай савецкай школе і ў рускай савецкай арміі. Калі ў 1991 годзе Беларускі Народны Фронт скрыстаў грамадзкі інтэрэс (скіраванасць супраць КПСС і хвілёвы страх камуністай пасыля правалу путчу ў Маскве) і праз парламант (маючы там толькі 8% дэпутатаў) дамогся незалежнасці Беларусі, то потым, калі зынікла КПСС і іншыя грамадзкія раздражнільнікі, нісьпеласць нацыянальнай кансалідацыі грамадзтва не дазволіла Фронту незваротна замацаваць незалежнасць, і нават праісці ў ўладу.

Небяспечна будаваць палітыку і балянсаваць толькі на інтарэсах, калі вырашаецца лёс народу. Інтарэсы — часовыя. Імі могуць скрыстацца чужыя антыбеларускія сілы. (Прэзыдэнцкія выбары ў 1994 годзе гэта добра праілюстравалі.) Трэба ствараць *пастаяннае нацыянальнае апірышча ў народзе*, пашыраць нацыянальна-вызвольны грунт. А гэта працэс, які патрабуе часу і адкрытай палітыкі.

* * *

Шмат хто з тых, што гавораць пра палітыку, не задумваюцца, як гэта ў 1991 годзе малалікай фракцыяй фронтайскіх дэпутатаў, на чале з „несучасным” палітыкам перамагла камуністычную бальшыню ў Вярховным Савеце, дамаглася незалежнасці Беларусі, спыніла дзеянасць КПСС і ЛКСМБ рукамі саміх камуністаў. Якой трэба было валодаць палітычнай тэктыкай, волій, съмеласцю і рашучасцю малой групе змагароў, каб перамагчы ў тыхіх абставінах. Назіральнікам збоку здаецца, што незалежнасць „звалілася зь неба”. Хоць гэта было найцяжэйшае змаганыне і найвялікшшае праца.

Я яшчэ не спаткаў чалавека з асяродзьдзя палітычных камэнтатарамі, які б задумаўся, як гэта ў 1988-89 гадах, калі існаваў Савецкі Саюз, усясільныя КПСС і КДБ, можна было іх перамагчы і выиграць справу з Курапатамі. Ім здаецца, што гэта проста так сталася, само сабой. Тое, што змаганыне было адкрытым і гаварылася, што думалася (і што так трэба было), яны, як быццам, і не заўважылі.

Людзі ня могуць прааналізаць таго, чаго яны ня ведаюць. Для іх добра, калі ўсё добра. А вось калі дрэнна, тады шмат хто пачынае „аналізаць” ды ацэнваць гэтак, як яму здаецца.

Мушу нагадаць некалькі аксіёмаў. Нацыянальна-вызвольная апазыцыя і палітыкі, якія, *аплюючы да грамадзтва*, змагаюцца з амаральнім рэжымам і дыктатурай, якія могуць быць цынічнымі і амаральнімі, якія могуць самі хлу-

сіць. Інакш — паражэнне незваротнае, палітычны нябыт. Цынізм і ашуканства — зброя зусім іншых палітыкаў. Прыйклады — адназначныя. Існуе падзел у палітыкі. Не разумець гэтага і ня бачыць — павярохунасць. Гэта першы і галоўны парог, на якім скручвалі сабе шыю шмат якіх палітычных змагары.

Другое. Палітыка ня ёсць заняткам ні „брудным”, ні „чыстым”. Палітыку робяць людзі. Тому яна такая, якой яе ствараюць палітыкі. Нячыстыя людзі, звычайна, робяць і брудную палітыку.

„Чыстасць” і „нячыстасць” у палітыцы ёсць адлюстраваныне барацьбы маральных установак у грамадзтве. Ня больш. Адны ідуць у палітыку хлусіць і брудзіць, каб здабыць выгаду. Другія — шануюць годнасць і йдуць, каб дамагчыся паляпшэння грамадзтву. Гэта на іх скідаеца гразь палітычных цынікаў і нягоднікаў. Але гэта ня значыць, што нягоднікі заўсёды перамагаюць. (Калі перамагаюць, а калі — і не. Палітыка — змаганыне).

Я заўчываю сябе да другой катэгорыі палітыкаў і ведаю, што дасягнуць высокага савецкага ніzkімі мэтадамі — немагчыма. А тое, што цябе могуць выпэцкаць у палітыцы — нічога страшнага, бо „пан ведаў, на што ўшоў”. У палітыцы ня толькі „пэцкаюць”, але й зыніщаюць, і саджаюць у турму (за нішто), і выганяюць у эміграцыю. Цярпі, змагайся і перамагай. Галоўнае, каб сам ня выпэцкаўся.

Безумоўна, што Квасненскі „сучасны палітык”. І Лукашэнка „сучасны палітык”, і Пуцін „сучасны”, і г.д. Але для мяніне прыкладам „сучасных” з'яўляюцца ня гэтыя спадары, а вялікі Ян Павел II, Папа Рымскі, які праводзіць якраз дзейную маральную і сучасную палітыку.

Вядома, гэта — асаблівы прыклад, ілюстрацыя прынцыпу. Але і ў савецкай палітыцы, нават у такой рутыннай, як эўрапейская, шмат адкрытых, прыстойных асабаў, якіх хоча бачыць у кіраўніцтве ўсялякае сучаснае грамадзтва.

* * *

Яўген Міранович працытаваў маю прадмову *Мілая Радзіма...* пра чыталаў вершы, напісаныя ў тым жа стылі і, відаць, палітычную ўсю гэту маю „любоў” прыкметай палітычнай і чалавечай слабасці суб’екта, якому, з-за яе цяжкарачыялна думаць пра Радзіму.

Шчыра кажучы, я нават зьбягніжаю. Гэтак неабдумана мог бы нехта сказаць, але толькі не чалавек такога ўзроўню, як Яўген Міранович.

Я, грэшны, думаю інакш. Тое, запаветнае, што нашу і неяк выказаў у вершах, гэта тое, што трymае на паверхні ў любых абставінах, што дае сілы, моц і ўпэўненасць перад любым непрыяцелем, гэта нязломная апора, на якую апіраешся, калі чуеш тупат насарогаў, ці калі прэ, акружаете цябе зграя гіен.

Падабаюцца мне разнага аднаго мудрага беларускага філёзафа жыцця, якога вельмі шаную і люблю — Антона Шукелойца, — чалавека, які мае вялікі жыццёвые досьвед і выраблены палітычны гарп. Ён часта спасылаецца на вопыт беларускага Адраджэння, які съведчыць што ў палітыцы, калі спраўа стане рубам, — перамагае ідэёвасць, вера ў ідэалы і сіла духу. Гэта ўтрымала нас, беларусаў, палітычна жывымі ў вельмі неспрыяльных, зынішчальных для нас варунках XX стагоддзя.

Гэта стала асновай нашага новага Адраджэння ў 80-х і 90-х гадах. Толькі съветная нацыянальная ідэя можа стаць грунтам велічы і росквіту Беларусі ў XXI стагоддзі. Набліжайма ж гэты час зь верай, упэўнена і працадайна, без пэсымізму і раскараваныня.

Зянон Пазняк
27 траўня 2001 г.

Дэбют „Сяброў”

Урэшце ўбачыла свет першая касета беластоцкага гурту „Сябрь”. Назва гэтая асацыюеца з вядомым беларускім эстрадным калектывам з Мінска. Такую назуву прыдбала гурту трою маладых беларусаў з Падляшша: лідэр групы **Яраслаў Негярэвіч** — вакал, бас-гітара, саксафон, **Магдаліна Козлік** — вакал і **Міхась Ярашэвіч** — вакал, клавішы.

Амаль усе беластоцкія калектывы беларускага дыска-пала вядомыя тым, што паўтараюцца сваім песенным рэпертуарам. У беластоцкім гурце „Сябрь” такой з'явы не назіраеца. Гурт выконвае невядомыя на Беласточыне беларускія народныя песні. Но ж хто ведае жартоўную песню „Цыганы”, рамантычную „Чорная вочы” ці „Пазарасталі дарожкі”, або ваенную песню „Мая мілата мама”? Праўда, ёсьць трэспесні вядомыя з замежнага ўсходнеславянскага рэпертуару. Адна — украінскага дуэта Ніны Бунь і Таццяны Чырык, а другая песня „Ветер с моря дул” расійскай групы „Ненси”. Выключэнне складае вядомая народная беларуская песня „Выйду на вуліцу”, якую ўпершыню заспіваў гурт дыска-пала „Ас”. Але

Юрка Буйнюк

Карыснае мерапрыемства

У IV Агульнаадукацыйным ліцэі, што па вул. Звежынецкай 9 „а” ў Беластоку, па ініцыятыве настаўніка гісторыі і ведаў аб грамадстве Кышчатафа Маляшэўскага, 23 мая г.г. адбылася наўковая сесія, прысвечаная нацыянальнім меншасцям, канфесіям і веравызнанням на Падляшшы. Сесія праводзілася ў рамках пашырэння праграмы талерантнасці, барацьбы з нацыяналізмам, неталерантнасцю і стэрэатыпамі.

На сесіі з дакладамі выступілі вучні III „а” класа. Аб праваслаўі расказала Агнешка Бабай, аб мусульманах і татарах — Крыстына Палевачык і Кацярына Дудэц, аб беларусах — Стэлля Грабская і Малгажата Крышчань, аб ўрэях — Адрыян Грыка, аб цыганах — Караліна Со��ул, аб іегавістах — Бажэна Літвінчук.

На цікавую і надта патрэбную, асабліва моладзі, сесію запрасілі, праз пас-

і гэтая песня выконваецца ў зусім іншай аранжыроўцы. Гурт „Сябрь” настолькі цікавы, што яго ўпрыгожвае добры жаночы вакал, якім валодае Магдаліна Козлік, а дапамагаюць яму таксама добрыя галасы Яраслава і Міхася. У аранжыроўцы песень гурт „Сябрь” задабў, каб у іх хапіла ўкладак бас-гітары, саксофона і гармоніка.

Касета „Сябрь” была запісана ў сучаснай беластоцкай студыі „Gamma”. Гэта не адзіны гурт, які запісвае свае касеты ў паасобных студыях. Запісваюцца таксама беларускія зоркі „Сакрэт” ці „Прымакі”. Кампазітар дыска-пала Генадзь Шэмэт лічыць, што сучасныя фанаграфічныя фірмы больш вымагаюць ад гуртоў дыска-пала, асабліва беларускіх ды зусім новых, як згаданыя „Сябрь”. І тут, вядома, справа ў грашах. Такая музычная кампанія як, напрыклад, Green Star Music хутка аформіць вядомому гурту выданне касеты, прамоцыю яе ў сродках масавай інфармацыі і, вядома, канцэрты, але за вялікія грошы. Цяпер справа не ў наяўнасці грошай, але ў тым, што гурт прадставіць. Многія гурты, асабліва беларускія, да якіх належала беластоцкія „Сябрь”, не рэкламаваліся ні па радыё, ні ў тэлебачанні.

Юрка Буйнюк

рэдніцтва ГП БГКТ, мяне. Папоўніў я інфармацыю аб беларускай нацыянальнай меншасці, пражываючай на Падляшшы, расказаў аб беларускім літаратурным руху ў Польшчы і прачытаў шмат сваіх вершаў ва ўласным перакладзе на польскую мову, а таксама, на просьбу моладзі, некалькі вершаў у беларускім арыгінале.

Варты прыгадаць, што вучні, удзельнікі сесіі, падрыхтавалі смачны пачастунак з розным пячэннем, якое выпікаюць нацыянальныя меншасці на Падляшшы.

Належыцца шчырая падзяка настаўніку Кышчатафа Маляшэўскаму за правядзенне ў беластоцкім ліцэі такога роуду мерапрыемства. Пажадана было б, каб і іншыя школы падтрымалі такую цікавую, карысную і надта патрэбную ініцыятыву.

Віктар Швед

Віктар Швед на сесіі ў IV Агульнаадукацыйным ліцэі.

Юбілей хору Яна Палавянюка

Як хутка плыве час! Яшчэ нядайна, здаецца, пісаў я ў „Ніве” пра хор Bel Canto Яна Палавянюка, а ўжо мінула яму пяць гадоў. Калектыву налічвае сёння 46 асоб. Яго членамі з'яўляюцца студэнты Вармінска-Мазурска га юніверсітэта, настаўнікі, лекары, бізнесмены. Хор спявает творы сярэдневяковых і сучасных аўтараў, джазавыя транскрыпцыі, поп, рок і папулярную музыку.

Хор Bel Canto дабіўся шматлікіх дасягненняў. Атрымаў ён I узнагароду на Міжнародным фестывалі царкоўной музыкі ў Гайнаўцы ў 1997 годзе, I узна-

гароду імя Генрыка Карлінскага на харавым турніры Legnica Cantat у 2000 годзе і ўзнагароды на харавых фестываліх у Бэндзіне і Мысленіцах. Хорам Яна Палавянюка, ад'юнкта Кафедры дырыжыравання Вармінска-Мазурска га юніверсітэта, апякуеца Мастацкае агенцтва ў Ольштыне.

У суботу 26 мая перад шматлікай публікай у Ольштынскай філармоніі адбыўся юбілейны канцэрт „Bel Canto і сябрь”, на якім апрача юбіляру выступілі яшчэ камерны, танцевальны і вакальні-інструментальны ансамблі.

Андрэй Гаўрылюк

Да ўгодкаў Яна Тарасевіча

Краявід у наваколлі Шындызеля.

[1 ♂ праца]

Сапраўды, музыка Яна Тарасевіча насычана святым і вялікай меладынасцю, глыбокай пачуццёвасцю і казачнай фантазіяй. Прыгажосць яе і ў далікатнасці. Гэту асаблівасць адчуваєм у эстэтыцы і заадно этыцы твораў, што адлюстроўваеца ў добрым настроі слухача.

Кружэлку варта падарыць сваім шчырым сябрам, што ўжо і стала добрым звычаем у беластоцка-беларускім асяроддзі.

Усё часцей Яна Тарасевіча стаў успамінца Ежы Максымюк, сусветнай вядомасці дырыжора. 2 чэрвеня г.г. маэстра пабываў у Супраслі, дзе пад яго кіраўніцтвам зіграла Sinfonia Academica з беластоцкай Музычнай акадэміі. Канцэрт адбыўся ў пленэрэ. З музыкай Гурэцкага, Моцарта, Вівальдзі і Максымюка пераклікаліся званы Супрасльскага манастыра і касцёла. У час канцэрта маэстра гаварыў пра сваіх прыяцеляў — Яна Тарасевіча і Віктара Волкава з Супраслі. Пасля канцэрта Максымюк паказаў сваім паклоннікам кружэлку Яна Тарасевіча і „Czasopis” (на вокладцы 6 н-ра штотомесячніка памешчаны здымак Ежы Максымюка і Яна Тарасевіча).

Раней у адным з інтэрв'ю Ежы Максымюк сказаў, чаму любіць вяртасца ў Беласток:

„Tutaj spędzałem dzieciństwo. Tutaj też byłem przyjaciel — Jan Tarasiewicz, dzięki któremu jestem tym, kim jestem, ponieważ przywiózł mnie do Warszawy. On był kompozytorem białoruskim. Myśleliśmy bardzo przyjaźnilo, razem komponowaliśmy”*.

Як відаць і педагогічна праца, якой многа месца ў жыцці прысвяціў Ян Тарасевіч, прынесла найлепшы плён. Маю на думцы таксама другога вучня — Анатоля Чарапінскага з Любліна, які захаваў архіў кампазітара і передаў яго ў найлепшыя рукі.

Вяртанне імя Яна Тарасевіча ў рэчышча беларускай нацыянальнай музыкі началося ў 1993 годзе. Ад самага пачатку справе садзейнічала добрая вы-

падковасць. Хаця б тое, што адраджэнне началося ў Мінску. З гэтай перспектывы лягчай ацаніць музыку Тарасевіча. Мова пра геніяльнае адлюстраванне беларускай стылі, меласу і вобразнасці прыроды і краявіду. Незабытай падзеяй астанецца таксама канцэрт на Залатой Горцы, які праходзіў у рамках IX Фестывалю Адраджэнне Беларускай Капэлы (29 X 1999 г., Мінск). Вынікам канцэрта стала згаданая ўжо кружэлка. Шкада толькі, што па сённяшні дзень не выйшаў з друку нотны запіс твораў кампазітара. Несумненна, гэтае занядбанне сведчыць пра ўсё больш трагічныя стан беларускай культуры і кволюцікавасць да нацыянальнай спадчыны.

Ян Тарасевіч ўсё ж пайшоў у свет. Вялікая тут праца многіх людзей добраі волі, для якіх музыка не мае межай. У апошні час узімка новая ідэя выдання чарговага запісу музыкі Яна Тарасевіча. Гэтым разам на кампакт-дыску запрэзентуюцца фартэпіяны творы.

Час падумаць і пра канцэрт у родным Беластоку, дзе павесці яго паабяцаўся сам Ежы Максымюк. Ці скарыстае гэты шанс, ці далей будзем беларускую культуру атаясамляць з бэзгэтоўскім фэстамі — пакажа час. Музыка Тарасевіча ёсьць таксама шансам для польска-беларускай культурнай інтэграцыі, і заадно найлепшай прамоцыяй нашага рэгіёна.

Час напомніць аб Яне Тарасевічу, — і не магло быць інакш. Заўсёды, калі іду дарогай шындызельскага кампазітара, думаю пра цану, якую заплаціў свету. Пра трагічны лёс на скрыжаванні дараг і гісторыі. Нават самалёты на небе крэсліць знак крижа.

Незвычайніца і ў лічбах, якія садзейнічаюць музыканту, — сорак гадоў пасля смерці началося адраджэнне яго музыки.

Ганна Кандрацюк

Фота з архіва А. Чарапінскага
* „Poczucie wolności”, Kurier Poranny, 11 kwietnia 2001 r.

Запрашэнне

Ушануйма памяць кампазітара

16 чэрвеня г.г., у суботу, у 9 гадзін на праваслаўных могілках у Саколцы будзе служыцца паніхіда ў памяць Яна Тарасевіча. У гэты дзень выпадае свята мучаніцы Паўлы дзве і памінальная субота на сакольскіх могілках. У час урачыстай прыхадской паніхіды на першым месцы будзе ўпамінацца імя Яна Тарасевіча. Пасля царкоўны хор і ўсе вернікі хрэсным ходам пойдуць памаліца на магілу кампазітара. Багаслужбу саслужыць настаяцель Сакольскага прыхода айцец Уладзімір Місюк, заслужаны таксама ўяўляеца Яна Тарасевіча беларускай культуры. Такім чынам будзе адзначана 40-я гадавіна з дня смерці піяніста.

Усіх зацікаўленых запрашаем у Саколку. Паклоннікі таленту шындызельскага кампазітара змогуць набыць на месцы кампакт-диску з музыкай Яна Тарасевіча.

Г. К.

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Дзяўчыны з Гарадка.

„Куль” у Гарадку

Кабарэ „Куль” першы раз завітала ў Гарадок. Аднак бельскія ліцэйсты з месца заявявалі сабе сімпатыю тутэйшых школьнікаў. Пародыя бразільскіх тэлесерыялаў на падляшскі лад (дзея адбывалася ў вёсцы Тапчыкалы) ды беларускія народныя песні ў стылі „рап” даводзілі публіку да гучнага смеху.

— A jutro będziecie? — дапытваліся гарадоцкія гімназісты, бо праз дзень пачыналіся тут Дні Гарадка.

— I jutro, i rojutrze, — жартавалі акцёры з „Куль”.

Выступленне кабарэ працягвалася гадзіну, пасля якой мясцовыя

вучні не хацелі адпусціць сваіх гасцей са сцэны. У запоўненай да апошняга месца спартзале аж кіпела ад эмоцый і ўражанняў. Пасля кожнага нумару кабарэ атрымоўвала бурныя аплодысменты. Атмасфера ў зале звабіла не толькі прысутных. Тыя, каму не пашанцавала дабраца ў сярэдзіну перапоўненай залы, абстойвалі ўсе вокны.

Бельскі „Куль” у саставе Жанэта Роля, Мажэна Жменька, Кася Лукашук, Цэзар Хіліманюк, Міхась Сцяпанюк, Тамаш Саевіч і Алег Кабзар гэтым разам паказалі пародыю бразільскага тэлесерыяла. Да

гэтага „хвасцішча” дачапілі ранейшыя нумары з пастановак пра свята вясны і антынікацінавай. Програма і сама выканнане да таго спадабаліся вучням, што чарга за аўтографамі расцягнулася як бразільскі тэлесерыял. Славе кабарэ не пашкодзіла нават пародыя гарадоцкага рок-гурту „Ріма”.

* * *

Яшчэ да выступлення кабарэ „Куль” у школьнай бібліятэцы адбылася сустрэча з галоўным рэдактаром „Нівы” Віталем Лубам і рэдактаром „Зоркі”. Вучні цікавіліся працай рэдакцыі, яе гісторыяй і тым, як стаць карэспандэнтам „Зоркі”. Гарадоцкія гімназісты праз

Тыдзень поні

У нядзелю конік поні
Паехаў да цёці Тоні.
Усю нядзелю святкаваў,
Толькі еў ды танцеваў.

У панядзелак гасцяваў,
І ў аўторак еў і спаў,
У сераду ў цырк пайшоў,
У чацвер бліз знайшоў,

Каб у пятніцу ў кіно
З цёцяй Тоній заадно
Пайсці разам фільм глядзець,
А ў суботу — нас сустрэць.

Мы таксама ў адпачынак
(Восем хлопцаў, сем дзяўчынак!)
З'явімся да цёці ў госці.
А спаць будзем на памосце!

Міра Лукша

Птушкі Ігара Несцяровіча

На ўроку беларускай мовы мы наведалі Ігара Несцяровіча з Орлі. Гэты малады чалавек займаецца птушкагадоўляй. У яго фазаны, цацаркі, куры і пеўнікі з каляровым пер'ем на лапках і на галаве. Мноства пародзістых галубоў. І. Несцяровіч сам выканаў клеткі для птушак і трусоў. Корміць іх зернем ды экалагічны кормам. У апошні час купіў тры марскія свінкі. Нам вельмі падабаецца хобі Ігара.

IV клас ПШ у Орлі

пасрэдніцтва „Зоркі” атрымалі ад школьнікаў з Гудзевіч, што на Мастоўшчыне, паэтычныя зборнікі Сцяпана Пятэльскага, паэта родам з Гарадка. Гэтыя кніжкі атрымалі мы ад спадара Алеся Белакоза, дырэктара Школьнага гудзевіцкага краязнаўчага музея. Якраз у Гудзевічах шмат месца і ўвагі адведзена гарадоцкаму нашаніўскаму паэту.

Мерапрыемства ў Гарадку падрыхтавалі дырэктар Гімназіі Анна Грыцук і настаўнікі — Тамара Бялькевіч і Алесь Карпюк, у рамках праекта ўзнагароджанага Цэнтрам грамадзянскай адукацыі „Польшча-Беларусь”.

Ганна КАНДРАЦЮК
Фота аўтара

Уладзімір Арлоў, Адкуль наш род

Францішак Скарына

Партрэт першадрукара

Надзвычай цікава разглядаць цудоўныя малюнкі-гравюры Скарынавых кніг. На іх — біблейныя героі, але яны апранутыя так, як апраналіся тым часам беларусы. Сённяшнія гісторыкі вывучаюць па гэтых ілюстрацыях побыт нашых продкаў, іхнє адзенне, тое, як яны працавалі, як будавалі дамы і палацы.

Некаторыя вучоныя лічаць, што Скарына сам рабіў да кніг малюнкі. На адным мы бачым партрэт першадрукара.

Скарына працуе ў кабінече сярод кніг і навуковых прыладаў. Цішыню і глыбокі раздум вучонага вартоўць скульптуры львоў. Пясочны гадзіннік нагадвае пра тое, што час ляціць вельмі хутка і чалавек не павінен трапіць яго на пустыя і нявартыя спра-

вы. А вось — пчала. Гэта напамінак, што трэба браць прыклад з яе працавітасці. На партрэце можна знайсці кошыкі для збору лекавых раслін, якія Францішак добра ведаў.

Сам першадрукар у доктарскай манты і ў барэццы сядзіць за рабочым столікам. У руках у яго пяро, перад ім — сыштак, а справа — вялікая разгорнутая кніга. Скарына перакладае Біблію.

На гэтым партрэце змешчаны і герб першадрукара — сонца і месяц у час зацьмення. Яго тлумачаць па-рознаму, але можна беспамылкова сказаць, што герб сцвярджвае перамогу святла над цемраю, ведаў над невуцтвам, жыцця над смерцю. Якраз гэтаму і прысвяціў Скарына жыццё.

(працяг будзе)

Польска-беларуская крыжаванка № 24

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Las Marzenie	Przed- szkole	Kolacja	Status
Książyc Irys			
		Byk	
Silnik	Debiut		
Kokos			

Адказ на крыжаванку № 20: Стог, парася, амулет, мена, чар, лічба. Спадкі, атам, форум, галечка, сена, святар.

Узнагароды, фламастэры, выйграў Ілона Несцярук і Анджэліна Сельвясяюк з Бельска-Падляскага. Віншуем!

1 чэрвеня ў Кляшчэлях адбыўся цэнтральны агляд беларускіх школьніх тэатральных калектываў. Прынялі ў ім удзел адзінаццаць гурткоў. Удзельнікаў конкурсу ў новай кляшчэлеўскай школе прывіталі тамашні бурмістр Аляксандар Сяліцкі і старшыня Галоўнага праўлення БГКТ Ян Сычэўскі.

Спектаклі працягваліся звыш чатырох гадзін. Ацэньвала іх журы ў складзе: Магдаліна Крушынская (старшыня), Івона Хайнуская і Ніна Абрамюк.

Узнагароду Гран-пры журы прысвоіла тэатральнаму калектыву з Пачатковай школы ў Дубічах-Царкоўных. Дванаццаціасабовы гуртк ставіў „Хрэсьбіны” пад кіраўніцтвам настаўніцы беларускай мовы Марыі Казімірук. Дзяўчата выступілі ў саянах, якія калісьці наслі на вёсках, а юнакі ў сялянскіх світках. Былі для гэтага адпаведныя прыбранні, якія і зараз бачым уважаючы ў вясковую хату. Але першаперш акцёры звярнулі ўвагу гледачоў сваёй адметнай ігрой.

Вучні з тэатральным захапленнем

Два другія раўнапраўныя месцы заваявалі гурткі з гайнаўскай „тройкі” за спектакль „Шануй лясы”, падрыхтаваны 19-асабовым калектывам пад кіраўніцтвам настаўніцы Валянціны Дэмітрук ды з Гімназіі ў Орлі за сцэнічны паказ „У пошуках свайго месца ў жыцці” ў 13-асабовым складзе (кіраўнік — настаўніца беларускай мовы Галіна Трашчотка).

Трэцяе месца журы прысвоіла моладзі з тэрапеўтычнай сянятліцы „Прыстань” у Ласінцы, за тэлешоу „Пазнаёмімся” (пародыя тэлевізійнай „Randki w ciemno”), падрыхтаваны пад кіраўніцтвам Аліцы Станько.

Узнагароды за сцэнічнае афармленне атрымалі юныя самадзейнікі з ПШ у Дубінах (кіраўнік Надзея Гаган); з Вясковага дома культуры ў Рыбалах за выкананне п'есы „Чортав скарб” (кіраўнік гуртка Лідзія Мартынюк); з ПШ у Орлі — за выхаваўчыя вартасці спектакля (п'еса

Тэатральны калектыв з Дубіч-Царкоўных — Гран-пры.

Тэатральны калектыв святліцы ў Ласінцы.

Тэатральны калектыв ПШ у Кляшчэлях — I месца.

Першае месца журы прызначыла юным акцёрам з Пачатковай школы ў Кляшчэлях. Дзесяццаціасабовы гуртк пад кіраўніцтвам настаўніцы беларускай мовы Ірэны Тамашук ставіў п'есу „Хлопчык у лесе”. Былі неабходныя дэкарацыі. Атрысты добра сыграў свае ролі.

„Зямля ў нас адна”, рыхтавалі яе пад кіраўніцтвам Яўгеніі Тхарэўскай ды з Гімназіі н-р 3 у Бельску-Падляшскім (п'еса „Агародніна бабулі Мальвіны”, рыхтавалі пад кіраўніцтвам настаўніцы Зінаіды Міхальчук) і з Рыбалаў (п'еса „Коцк у бочіках”, кіраўнік Лідзія Мартынюк).

З лялечных калектываў узнагароды атрымалі вучні ПШ н-р 3 у Бельску-Падляшскім (п'еса „Агародніна бабулі Мальвіны”, рыхтавалі пад кіраўніцтвам настаўніцы Зінаіды Міхальчук) і з Рыбалаў (п'еса „Коцк у бочіках”, кіраўнік Лідзія Мартынюк).

Варта дадаць, што ўсе юныя самадзейнікі вельмі стараліся, каб найлепш сыграць свае ролі на сцэне. Дасягнутыя вынікі іх задавальняюць. Усе яны цешацца атрыманымі ўзнагародамі.

**Тэкст і фота
Янкі ЦЕЛУШЭЦКАГА**

Мурашка Параска

(трэцяя частка)

У сумцы настаўніцы было цеснавата мурашцы — куды ні сунешся, усюды сашпіленыя паперы, сышткі аўтаручкі, алоўкі, гладкія, коўзкія вокладкі кніжак, калькулатар... Панаваў у вялікай сумцы ледзь улоўны пах, які Параска ўчула і ў школе, да таго папахвала чамусьці і лесам — сасной і траўкамі неслася ад маленъкай бутэлечкі, якая спачывала ў асобнай сумачцы, разам з папяровымі хустачкамі і іншымі рэчамі, прызначэнне якіх мурашцы было невядомае — бо адкуль жа ёй ведаць, што носіць у сваёй сумцы чалавек? Торба пагойдвалася — настаўніца ішла, прыступаючы, аж урэшце скрыпнула брамка, зусім

блізка Парасчынага вуха забрахаў сабака, пасля запішчаў, і торба не бяспечна загайдалася — сабака пазнаў настаўніцу, і ад радасці ўскочкі лапамі на яе сумку. Жанчына лагодна прамовіла да яго. Пасля заскрыпелі дзвёры, загаманілі людзі. Параска ўчула далікатны тоненькі гласок, які заінтрыгаваў яе так, што хуценька вылезла дзірачкай каля замочка ў сумцы, падзівіща.

Настаўніца сядзела за столом. На стале ляжалі кнігі, шумеў уключаны камп’ютэр. За высокім крэслам на калесіках сядзела дзяўчынка, падпярэзаная паясамі. Галоўка яе слаба трymалася на тоненъкай шыі, але дзяўчынка бадзёра ўсміхалася. За ёю стаяла яе мама. Гэта напэўна

мама дзяўчынкі, падумала Параска, бо ё яе самое аж зашчымела сэрца — столькі любові і шкадобы было ў вачах гэтага чалавека! Параска пе-рабегла са стала па руцэ дзяўчынкі, прысела на яе плячы.

— Вельмі дзякую за дапамогу нашай Басі, пані Марыся, — сказала Басіна мама.

— Бася — вельмі таленавітая і працавітая дзяўчынка. І характар у яе моцны. А на камп’ютэры знаеца куды лепш за мяне! — усміхнулася настаўніца і пагладзіла вучаніцу па светлай галоўцы. — Новыя адукацыйныя праграмы — вялікая дапамога для дзяцей, якія не могуць хадзіць у школу.

— Школа гэта не толькі набывае не ведаў, — сумна азвалася Бася.

Параска ўздрыгнулася. Праўда,

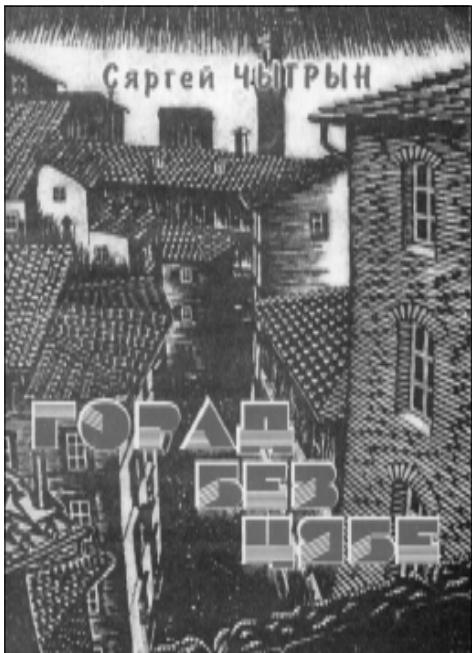
ёй без іншых мурашак таксама стала сумнавата. Праўда, не было часу сумаваць, бо ўсё наўкола такое цікавае. І як добра, што Параска можа бегаць, хадзіць, а вось чалавечая дзяўчынка не можа сама варухнуцца, а пальчыкі ё яе — кожны ў свой бок... Паглядзела мурашка на свае ножкі ды лапкі, спрайнія і рухавыя, выгнула свой стан, пакруціла галоўкай. Вось якое шчасце — усё ў парадку, усё цэлае, гнуткае, пругкае. І пабегчы можна і ў школу, і ў поле...

Адчула Параска на сабе чыйсь позірк. Адчувалі вы такое? Быццам да вас дакрануліся чыесьці вочы, наўват калі той хтосьці за вашау спінаю стаіць. А гэта Бася ўбачыла Параску, і вочы яе засвяціліся.

(працяг будзе)

Міра ЛУКША

Закаханы верш Чыгрына

Наш гарадок Слонім не Версаль, але і ў ім цвітуць адмысловыя кветкі, старажынна вырошчваныя, праполатыя, паліваныя чыстай вадой... Ну, не будзем тут гаварыць пра агародніцкія справы, бо той, хто чакае красы і водару красак не мусіць жадаць, каб распавядалі яму пра падрыхтоўку пульхнай зямлі, падкормку, якую падліваюць пад карані кветковых раслін, пра апышкванне ад інсектаў ды пустазелля. Давай верш пра палкую ружу, сведку кахання! Ну, васілек, рамонак, нявінную лілею. Або, усё ж, прыгожую кветку асату, знак здрады ды праклятага кахання... Сяргей Чыгрын, журналіст і паэт, начытаны эрудыт з таго места Слонім, дзе не адзін явіўся паэт ды і кахаў у пакутах. І слядамі іх ходзіць паэт Сяргей, дарагіх адышоўшых, і сучасных. У другім сваім зборніку лірыкі*. Нават маладых саракагадовых класікаў. Адчуваю, напрыклад, погуд Віктора Шніпа, разам з яго храмам, кубачкам маркотна-горкай кавы, сухім віном, чырвонымі ліхтарамі, туманнымі чадамі містечак, дзе гібес або тліца каханне. І сям-там паяўляецца прывід спакуслі-

вае дзеўкі. Але, абодва тыя паэты закаханыя ў сваіх жонак, але лірычны герой, да якога інтэрэс могуць мець чытачы, не такі ўжо цнатлівы ды няяніны — на пройдзеных дарогах засталіся ў яго ўспаміны, часам крыўда, часам — жарсць, нават распуснае, блуднае, нікчэмнае каханне. Ды што новага можаць, паэт, напісаць пра каханне? Каму гэта цікава будзе прачытаць? Яшчэ калі б гэта напісаў, скажам, Анатоль Сыс... А і яму спатрэбіцца б такі „гандлёвы” загаловак (*вершы пра каханне*). А калі чалавек-паэт „путны”, у каго ў хаце жонка як жонка, дык ці праўду напішаць? Пра еднасць пад адным дахам душ, у атачэнні пахаў ванна-кухонных, дзе на шнурках пялюшкі, на кухні гаршкі прыпаленія?.. Ну, калі тая жана яшчэ паэтэса, як Вікторава Людміла Рублеўская, дык мо пад столлю такое кватэрэ час ад часу лунае муз (або і дзве).

Неабходная незнамка. Або не да канца спазнаная, таму таямнічая. *Як ты жывеш без мяне?* — пытаецца паэт у тае, чыя памяць часам ужо амаль нерэальнай. — *Я не жыву без цябе, я існую, як вецер.* І адзначае: *Трэба души адчуць жсанчын.* Далікатныя, упартыя, хоць мяккія, рамантычныя... *Душа баліць як рана, калі ўспомніш замак.* Ці ж пра жонку скажаш: *Ты, мая загадка?* Ці звычайнай жонка шэпча паэту: *Чакаю цябе, як чакала каханка Агінскага?* З кім маўчыцца, самому прадучы? Ці гэта яна, жсанчына мая, якую па-ранейшаму моцна кахаю? Ці гэта не яна, кінутая, якая ўжо ім пагарджае, а нават ненавідзіць. Ён ёй цяпер чужы, і яна — цяпер чужая.

*Я сплю сваё серца ў каханні,
Бо нічога паліць больш няма!*
Вось шчыра, колькі трэба, і гумару крышку, жарт з іх усіх, паэтай:

*Хай паэты ў вершах згараюць,
Я ў каханні згарэю датла!*

Міра Лукша

*Сяргей Чыгрын, *Горад без цябе*, Слонім 1999.

Фэсты ў Нурцы і Сямітычах

Традыцыйная стала, што ў многіх мясцовасцях Беласточчыны раз у год адбываюцца народныя беларускія фэсты, арганізаваныя Галоўным прайленнем БГКТ і ўладамі гэтых мясцовасцей.

3 чэрвеня фэсты адбыліся ў Нурцы-Станцы і Сямітычах. У абедзвюх мясцовасцях выступалі тыя ж самыя гурты. У Сямітычах далучыўся яшчэ папулярны гурт „Колер” з Беластока.

Было халаднаватое надвор’е. Над Нурцом віселі хмары. Самадзейнікі расстаўлялі гукаўзмацнільную аппаратуру, а людзі, якія вярталіся з набажэнстваў, затрымваліся на скверыку, як раз ля помніка з надпісам „Polegli i pomordowanym w II wojnie światowej, Nurzec Stacja, 1.IX.1999 r.”

Прыбыўшыя людзі, а сярод іх прадстаўнікі мясцовых улад, між іншымі, старшыня Гміннай рады Міраслаў Вярхоў і намеснік войта Вольга Наумнік, любаваліся самадзейнікамі, апранутымі ў прыгожыя беларускія народныя касцюмы. І вось на сцену ўвайшлі з прывітальнымі словамі дырэктар мясцовага асяродка культуры Яўгенія Раманюк і сакратар ГП БГКТ Валянціна Ласкевіч. І зараз жа распачаўся канцэрт. Першым выступіў харавы калектыв БГКТ „Крыніца” з Беластока, які прыехаў у няпоўным складзе. Салісты — Уладзімір Іванюк і Любка Гаўрылюк ды ўсе нумары „Крыніцы” ўспрымаліся прысутнымі вельмі сардэчна.

„Крыніцу” замяніў эстрадны гурт „Ас”. Кіраўнік гурту Славамір Трафімюк заахвочваў прыступных да танцаў пад музыку і песні „Аса”. У Нурцы танцевалі некаторыя дарослыя ўздельнікі фэсту і дзеци.

А пасля прыйшла чарга на выступленне жаночага калектыву „Красуні” з Краснага Сяла. Не маюць яны прафесійнага мастацкага кіраўніка, затое ёсць у іх свой самародны спецыяліст

Валянціна Марціновіч. Гэта яе заслу́га, што жаночы хор дабіўся высокага мастацкага ўзроўню. А гэта перш за ўсё таму, што жанчыны поўнасцю адданы спяванню, напрыклад, Антаніна Грушэўская жыве ў Нурцы, адлеглым ад Краснага Сяла на 30 км і даязджае на рэптыцы на сваёй машыне. „Красуні” выконваюць мясцовыя фальклорныя песні.

Асаблівасцю беларускіх народных фэстаў у Нурцы і Сямітычах было тое, што на іх выступаў знакаміты ансамбль песні і танца „Грымата” са Слоніма, што ў Рэспубліцы Беларусь. Складаюць яго 11 чалавек, у гэтым ліку 6 жанчын у прыгожых беларускіх касцюмах, з віночкамі на галавах.

У ансамблі іграюць два скрыпачы, два баяністы, кантрабасіст, бубнач, гарманіст і цымбалістка. Іх рэпертуар выклікаў захапленне ў людзей і душэўную асалоду — напэўна надоўга астануцца яны ў памяці гледачоў. Мастацкім кіраўніком „Грымата” з’яўляецца Валянціна Пятрашка. Членам гэтага калектыву з’яўляецца таксама дырэктар Дома культуры ў Слоніме Мікалай Адамчук. З ансамблем прыехала загадчыца аддзела культуры Слонімска-га раёнага выканкама Святлана Раманюк.

У канцэртах прысутнічаў старшыня ГП БГКТ, пасол Сейма Ян Сычэўскі. У Сямітычах фэст адбыўся ў амфітэатры ля вадасховішча.

Валянціне Ласкевіч, якая вяла канцэрт у Сямітычах, была ўручана ад імя павятовага старасты ганаровая грамата за ўклад у распаўсюджванне беларускай культуры на Беласточчыне.

4 чэрвеня „Грымата” дала канцэрты ў Ласінцы і Трасцянцы, а 5 чэрвеня з іншымі калектывамі выступала ў Вілінаве.

Міхась Хмялеўскі

VI Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы

Рэдакцыя „Нівы” і Беларускі саюз Рэспублікі Польшча аб’яўляюць VI Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы.

Тэматыка

Арганізаторы не абмежаўваюць тэматыкі дасыланых твораў. У конкурсе будуть разглядацца працы на беларускай мове.

Прынцыпы ўздельніцтва

1. Конкурс праводзіцца ў трох узроставых групах:

— I група: дзеці і моладзь пачатковых школ і гімназій,

— II група: моладзь сярэдніх школ,

— III група: дарослыя (выключна аўтары, якія не з’яўляюцца членамі літаратурных творчых саюзаў).

2. У рамках груп конкурса праводзіцца ў дзвюх катэгорыях: паэзіі і прозы.

3. Конкурсныя працы, надрукаваныя на машынцы або разборлівы рукаўскімі падзеламі (паэтычныя творы —

3-5 вершаў, іншыя літаратурныя формы — аб’ёмам да 22 старонак стандартнага машынапісу) трэба падпісаць крыптанімам, пазначыць нумарам узроставай групі і паслаць на адрес:

Redakcja „Niwy”, skr. poczt. 149
ul. Zamenhofa 27
15-959 Białystok 2

з прыпіскай на канверце: VI Ogólnopolski Konkurs Poezji i Prozy Białoruskiej.

4. Прозвішча, імя і дакладны адрас аўтара дасланых конкурсных прац трэба памяціць у асобным заклееным канверце, падпісаным звонку такім нумарам узроставай групі і крыптанімам, як і конкурсныя працы.

5. На конкурс трэба дасылаць творы, якія дагэтуль нідзе не друкаваліся і не ўзнагароджваліся на іншых конкурсах.

6. Арганізаторы не вяртаюць дасланых твораў.

Тэрміны

1. Тэрмін дасылання конкурсных прац мінае 24 чэрвень 2001 г. (вырашае дата паштовага штампа).

2. Вынікі конкурса будуть аб’яўлены ў канцы ліпеня 2001 г.

3. Уручэнне ўзнагарод адбудзеца на адмысловай сустрэчы. Аб тэрміне мера-прыемства лаўрэаты і астатнія ўздельнікі конкурсу будуть пайнфармаваны і запрошаны прыняць ў ім удзел. Прадугледжваецца таксама аўтарская сустрэча з лаўрэатамі.

Узнагароды

1. Арганізаторы прыдбалі грашовыя і рэчавыя ўзнагароды. Дапускаюцца таксама ўсялякія іншыя ініцыятывы арганізацый і прыватных асоб з мэтай павелічэння колькасці ўзнагарод. Арганізаторы будуть садзейнічаць такім ініцыятывам.

2. Арганізаторы ўстанаўліваюць 1-3 ўзнагароды для найлепшых дэбютантаў. Аб падзеле і вартасці астатніх узнагарод ра-

шае ўстаноўленае арганізатарамі журы.

3. Журы можа не выкарыстаць усяго фонду ўзнагарод.

4. Арганізаторы прадугледжваюць магчымасць публікацыі ўзнагароджаных твораў (без права аўтараў на ганарары) на старонках „Нівы”, у агульнапольскім друку і па радыё.

5. Як дадатковая ўзнагарода прадугледжваецца па меры фінансавых магчымасцей выданне асобнага зборніка ўзнагароджаных і дадаткова вылучаных цераз журы прац.

Заключныя заўвагі

1. Працы, якія не адпавядаюць правілам конкурсу, не будуць разглядацца.

2. У справах, якія вынікаюць з супярэчлівага тлумачэння правілаў, канчатковое рашэнне выносяцца арганізаторы ў паразуменні з журы.

3. Сакратарыят конкурсу змяшчаецца ў: Redakcja „Niwy”, ul. Zamenhofa 27
15-959 Białystok, tel. 743 50 22

Сцілія фінансы на культуру

Працягваюцца працы над навелізацыяй закона аб вядзенні культурнай дзейнасці. У даны момант нядаўна адноўленыя паветы, якія не маюць у сваім распараўджені культурных установ, не атрымліваюць датаций з дзяржбюджэту на культурныя мэты.

У Бельскім павеце на культуру і ахову нацыянальнай спадчыны прадугледжана ўсяго 30 тысяч злотых. З гэтай невялікай сумы 20 тысяч зл. прызначаецца на ства-

рдамі Школьнага спартыўнага саюза ў мінулым годзе адведзена было 7 тысяч зл.

Павятовае стараства падтрымоўвае таксама музычную самадзейнасць школьнай моладзі. Духавы аркестр пры Прафэктэвчылішчы № 1 атрымоўвае 25 тысяч зл. у год, беларускі калектыв „Дзяўчыні юнкі” з II Агульнаадукацыйнага ліцэя імя Браніслава Тарашкевіча — 3 168 зл., а польскі ансамбль „Падляшскія зязюлі” з Комплексу сельскагаспадарчых школ — 23 тысячи. Міхал Мінцэвіч

Родам з Беласточчыны

Аляксей Карпюк

Упершыню бліжэй з лаўрэтам Літаратурнай прэміі Саюза пісьменнікаў Беларусі імя Івана Мележа, заслужаным работнікам культуры Беларусі, пісьменнікам Аляксеем Карпюком я пазнаёміўся 15 траўня 1987 года ў Слоніме. Тады ён узначальваў Гродзенскую абласное аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі і з групай гродзенскіх літаратаў прыехаў у горад над Шчарай віншаваць з 75-годдзем старэйшага заходнебеларускага паэта Анатоля Іверса. Вечары на адбылася ў раённым дому культуры. Яе вёў і неяк трохі хваляваўся. Учарашні студэнт і раптам такая адказная місія. Перад пачаткам вечарыны Аляксей Нічыпаравіч кажа:

— Не хвалойся, Сяргей, вядзі сябе спакойна і проста. Тут няма перад кім хвалявацца...

Хвалявацца было перад кім: прыехаў пісьменнікі з Мінска, Гродна і іншых гарадоў і мястэчкаў. Аляксей Карпюк сеў побач са мною і сяды-тады гаварыў вясёлыя рэплікі. Відаць, каб падтрымаць мяне. Пасля я даў яму слова. Ён выступаў цікава, проста і з гумарам, амаль так, як заўсёды выступае Янка Брыль. Яны нечым падобныя. Аляксей Карпюк падараў тады Анатолю Іверсу прыгожы і дарагі партфель.

Ішоў час, сяды-тады я яму званіў, пісаў. Ён абяцаў мне дапамагчы выдаць асобным зборнікам вершы слонімскіх літаратаў. На вялікі жаль, наша задумка засталася нерэалізаванай. Праз пяць гадоў пасля нашай першай сустэречы Аляксея Карпюка не стала: 14 ліпеня 1992 года. І нешта адразу страцілася, згубілася на літаратурнай ніве Гродзеншчыны. І сёння часам нам не хапае Аляксея Карпюка — мужнага, смелага, разважлівага і таленавітага чалавека.

Нарадзіўся Аляксей Карпюк 14 красавіка 1920 года на Беласточчыне ў вёсцы Страшава ў сялянскай сям'і. Скончыўшы ў 1934 годзе мясцовую сямігодку, вучыўся ў польскай гімназіі ў Вільні. У 1939 годзе ён паступіў у Навагрудскую педвучылішча. „Было нас пяць хлопцаў з Наднімонія, з-пад Налібоцкай пушчы і адзін Карпюк з-пад Беластока, — успамінае ва ўступным слове да двухтомніка А. Карпюка (Мінск 1991) Уладзімір Калеснік. — Мы прывозілі „сідары” ледзь не кожны тыдзень, а Карпюк разы два на год, пасля зімовых і летніх канікулаў, затое валок гацу смакаты: цэлага кумпяка, паляндвіцу, каўбасы, пару апольцаў сала тайшынёю на ўсе пяць пальцаў”.

У гады вайны Аляксей Карпюк пайшоў у партызаны, а ў час выканання дыверсіі на чыгуначныя каляі Ваўкавыска трапіў у палон. Спачатку яго трымалі ў Беластоцкай турме, а пасля ў лагеры

Штутгаф (Прусія). У 1943 годзе ён уцякае з лагера, арганізоўвае партызанскае атрад і становіцца яго камандзірам. Праз пэўны час разам з дзейнічаючай арміяй прымае ўдзел у вызваленні Варшавы, Познані, штурмуе Берлін.

Пасля вайны Аляксей Карпюк паступае на факультэт замежных моў Гродзенскага педінстытута. Студэнтам ён пачынае пісаць прозу. У часопісе „Полымя” ў 1953 годзе студэнт Карпюк дэбютуе аповесцю „У адным інтытуце”. А праз пяць гадоў выдае сваю першую кнігу апавядання і аповесцей „Дзве сасны”.

Працоўная дзейнасць пісьменніка была даволі разнастайнай і нялёгкай. Працаў ў загадчыкам раптам на Ваўкавышчыне, у Гродзенскім педінстытуце, у рэдакцыях газет, загадчыкам агентства „Інтрурист” у Гродне, дырэктарам Музея атэізму і гісторыі рэлігіі, а з 1978 года ўзначальваў Гродзенскую аддзяленне Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Дзе б не працаў Аляксей Карпюк, заўсёды пісаў. „Пісанне стала маім лёсам. Я знайшоў спосаб, як найбольш быць карысным людзям. Я спазнаў шчасце, я ведаю, як мне жыць!”, — гаварыў у сваёй аўтабіографіі „Мая Джамалунгма” пісьменнік.

Жылося яму нялёгка. Ён быў адкрытым і смелым, а чыноўнікамі і камуністамі не любілі тады такіх. Аляксей Карпюк на V З'ездзе пісьменнікаў Беларусі ў Мінску, які адбыўся 13 мая 1966 года, адкрыта выступіў па тых праблемах, якія на бале, якія хвалявалі пісьменніка. У сваім выступленні ён абараніў гонар беларускага творца, а таксама Анатоля Іверса і Васіля Быковіча за наезды з боку мясцовых чыноўнікаў і КДБ.

Ёсць у Аляксея Карпюка аўтабіографічны нарыс „Мая Джамалунгма”. Прагнёты выдатны твор пісала нават газета „Бацькаўшчына”, якая выдавалася ў Мюнхене.

Але, бадай, самым знаным і папулярным творам Аляксея Карпюка застаецца аповесць „Данута”, якая перакладзена на многія мовы свету. Зянон Пазняк назваў „Дануту” Аляксея Карпюка сваёй любімай аповесцю. Калі сумна мне — перачытаю і я „Дануту”, адключаюся ад сённяшніх нялёгkіх праблем і вяртаясь ў Вільню, у нашу беларускую сталіцу, дзе жыла прыгожая і шчырая Данута. Найвыдатнейшы твор!

Пакінуў пасля сябе нашчадкам Аляксей Карпюк і раман „Карані”, аповесці, казкі, а таксама нарысы, прысвечаныя роднай Гродзеншчыне і яе людзям.

На вялікі жаль, беларусы яшчэ не ўсвядомілі, які таленавіты і цікавы працаік жыў на нашай зямлі. Таму творчыцца нашага земляка яшчэ цалкам не дайшла да іх, а тым больш яна застаецца амаль незауважанай крытыкамі і даследчыкамі.

Сяргей Чыгрын

Ад сэрия да сэрия

Вялікую духоўнасць паказаў Брацкі хор Кіева-Пячэрскай лаўры.

[1 ♂ праця] [1 ♂ праця]

— Лаўрэаты з Мінска і Кіева, якія выступілі ў ліку прафесійных хораў, паказалі ўвесе дыяпазон дынамікі, вельмі добрае, зладжанае гучанне галасоў і выканалі цікавыя творы царкоўнай музыкі. У сваім выступленні выявілі яны больш малітоўнасці за Рускі дзяржаўны акадэмічны хор імя А. В. Свешнікава з Масквы (выступаў як госьць), які больш ставіў на канцэртнасць і артызм, — сказаў член конкурснай камісіі, выкладчык Гайнавскай школы пасломшчыкаў Ірынай Ляўрашук. — Слушаючы выкананіцаў можна задумачца, у якім напрамку развіваецца выкананне царкоўнай музыкі. Ці, шукаючы эффектнасці і моцных уражанняў, не адыходзім задалёка ад малітоўнасці, якая патрабуе спакою і задумы?

— Людзі ў нас мяняюцца, маладняк пайшоў, а ўзровень трymаем той жа, што

і раней, добры. Выконавец царкоўную музыку рускіх, польскіх, украінскіх і балгарскіх кампазітараў, але будзем папаўняць рэпертуар творамі беларускіх музыкаў, хадзя б Андрэя Бандарэнкі з Гродна. У царкве гучна не спяваем, бо тады не будзе малітвы, — сказаў Віктар Роўда — дырыжор Дзяржаўнага хору радыё і тэлебачання Беларусі. — Мой бацька быў святаром, я закончыў перад вайною Духоўную семінарыю ў Вільні і зараз стараюся перадаць сваім харыстам, якія шмат гадоў жылі пад камунізмам, малітоўнасць царкоўнага спеву.

У час гала-канцэрта, які з чэрвеня прайшоў у саборы, выступілі пераможцы сёлетняга фестывалю, а слухалі іх, між іншым, дыпламаты многіх краін. Сярод публікі былі таксама палітыкі і самаўрадаўцы Падляшша.

Аляксей Мароз
Фота аўтара

Удала выступіў дзяўчыны хор „Раніца” з Мінска.

Беларускі вечар

У чацвер, 31 мая, Цэнтр праваслаўнай культуры ў Беластоку і Царкоўнае брацтва Трох Свяціцеляў сарганізавалі для жыхароў горада беларускі вечар. У мерапрыемстве ўдзельнічалі дзіцячы хор „Лісічкі” з Ласінкі, Віктар Швед і Дарафей Фіёнік.

Вечар пачаўся з выступлення „Лісічак”, якія праспявалі царкоўныя песні: „Магутны Божа”, „Мученица”, „Колокол вечерній” і „На реках вавилонскіх”.

Выступленне Віктора Шведа пачалося з маленькага ўступу. Аўтар расказаў пра свой жыццёві шлях, родную вёску, вучобу ў Варшаве і вяртанне ў Беласток. Згадаў паэт і сваю малую дачку, якой прысвячаны многія з яго твораў. Паэт прачытаў пад 20 вершаў, у тым ліку некалькі рэлігійных („Ікона”, „Хрыстос уваскрас”, „Спас”, „Як жыць без

веры, без надзеі”). Паэт пазнаёміў публіку з прыродапісальнімі і дзіцячымі вершамі, а таксама з творамі, якія датычыцца жыцця на Падляшшы.

У спатканні ўдзельнічалі бард з Бельскі-Падляшскага Дарафей Фіёнік. Цёплым голасам, цудоўнай ігрой на гітары ўвёў ён слухачоў у задуменны настрой. У яго рэпертуары былі песні „Пра Залешаны”, „Дзве таполі”, „Калі загіне сон”, „Так далёка”. Бард спяваў таксама песні на слова Надзеі Артымовіч і Янкі Купалы.

Спатканне завяршылася пайторменным выступленнем дзіцячага хору. Апрача песен, выконваних усім калектывам („Ой ляцелі гусі з броду”, „Зацвіла ў лузі лаза”, „Ой ляцела зязюленка”), дзеці выступалі ў дуэтах. Паўліна Пашко і Беата Мінько заспявалі песню „Цвіце церань”, а Магдаліна Дудзіч з Беатай Мінько — „Ой пайду я лугам”.

Паўліна Шафран

Аляксей Карпюк на сустэречы са школьнай моладдзю.

Найпрыгажэйшы агародчык

Вёска Бялкі, што ў Нарваўскай гміне, раскінута даўжынёй у 900 метраў. Тут 51 жыллёвы дом, у якіх пражываюць пераважна пенсіянеры, па дзве душы ў хаце. Зімою 19 дамоў — уласнікі якіх паўміралі — пустуюць. Ажываюць яны ўлетку, калі прыязджаюць сюды іхныя дзеци і ўнуки з Беластока.

Тры хаты купілі беластачане. Да двух новыя ўласнікі прыязджаюць толькі на ўік-энд. У трэцім доме пастаняна пражывае спадарыня Люба Садоўская, родам з Бялкоў, якая ў пачатку 1980-х гадоў купіла гмінны дом, у якім была некалі школа. Спачатку, калі спадарыня Люба з Барысам Кананюком купілі гэты дом з сядзібай, усе аднавяскуюцы цешыліся, што вёска паўніеца людзьмі. Аднак, калі яны па-

чалі ўпамінацца за сваю мяжу, суседзям стала дрэнна, бо гэта толькі 0,20 гектара сядзібы. Памёр Любін партнёр і цяпер час ад часу наведвае яе дачка Ніна з Беластока і абедзве даглядаюць сядзібу. Трэба падкрэсліць, што Любіна сядзіба найпрыгажэйшая ў вёсцы — тут і фруктовыя і дэкаратыўныя дрэўцы, цэлае лета прыгожа цвітуць кветкі. Не пасядзіць спадарыня Люба на лаўцы з жанчынамі, толькі ўвесе час корпаенца ля дрэўца і кветак. А калі хотнебудзь зойдзе да яе купляць кветкі дык яна дае іх дарма ды яшчэ параіць як пасадзіць. За так прыгожа дагледжаную сядзібу і агародчык спадарыні Любіна належыцца шчырая падзяка. Жанчыны з вёскі павінны браць з яе прыклад.

Мікалай ЛУК'ЯНЮК

толькі праз тыдзень — матчына смерць. Гэта адбылося тро гады таму. А пяць гадоў назад, я пачула голас першы раз — у нутры, у кабіне маставога крана, на майм працоўным месцы. Тады ў сэрцы проста нарадзіўся нямы крык: „Зараз будзе аварыя! Увага! Аварыя!” Я падсвядома падпірдковалася засцярозе звонку і дала ход хутчэй да апоры — мала што! Але праз момант кабель правадоў парваўся і абысточаная кабіна застрягла пасярод моста! Я доўга чакала, як рамантавалі. Суцішалася важнай засцярогай. Таму цяпер я веру ў той свет, што ён з намі так цесна звязаны і Анёлы Божыя дапамагаюць добрым людзям.

іерай Аляксандар САВЕНКАЎ

левізійныя сатырыкі Януш Равінскі і Кышштаф Пясецкі пасмяяліся са шчырасці польскіх улад у перадачы „Але пляма”.

Візіт пасла Сейма Яна Сычэўскага ў Рэспубліку Беларусь выпаў вельмі смярдзюча, хаця з яго вуснаў вылецелі слова праўды. За гэта, як заяўіў шэф СЛД Лешак Мілер па радыё, будзе Яна Сычэўскага судзіць партыйны суд. У выніку разгляду справы атрымаў ён вымову. Мая парада Сычэўскаму: „Не «рабіцца», як гавораць рускія, Вы яшчэ патрабовны нават тады, калі паслом не будзеце”. Валянцін СЕМЯНЮК

лізмам? Калі так, дык троба памяняць назыву партыі і ясна скажаць грамадзянам, каб не рабіць вялікіх спадзяванняў на надыходзячыя выбары. А калі мае, дык што ў тым дзіўнае, што адзін з іх паехаў у краіну, дзе пануе сацыялізм і адкрыта яго пахваліў. Думаю, што Беларусь не хоча мець такога адсотка беспрацоўных, бяздомных, якія жывуць на мяжы біялагічнай экзістэнцыі. І мае на гэта права.

Ян БЯЛЯК

Два візіты

Няшмат часу прайшло ад візіту Біла Клінгана ў Рэч Паспалітую. Сустрэчу з грамадствам да сімпатычных заціцыць нельга, паколькі ў бок былога презідэнта Злучаных Штатаў паляцелі яйкі. Аднак улады ацанілі візіт удалым і вельмі каўрысным дзеля ўваходу ў структуры Еўрапаўза. Пасля візіту штотыднёвік „Не” (ад 24.05.2001 г.) напісаў, што презідэнту заплацілі сто тысяч долараў, між іншым, за тое, што пахваліў Польшу як найлепш развітую краіну ва Усходній Еўропе. Тэ-

Сказаў праўду

Адгалоскі

Я моцна здзіўлены наганяем на асобу пасла Сейма Яна Сычэўскага пасля ягона апошняга візіту ў Беларусь. Я сам асабіста лічу, што паступіў ён правільна. Хоць адзін чалавек скажаў праўду! (...) Здзіўляюся таксама, што ўлады СЛД так моцна асуджаюць свайго члена. Ці ж СЛД не мае нічога супольнага з сацыя-

лізмам? Калі так, дык троба памяняць назыву партыі і ясна скажаць грамадзянам, каб не рабіць вялікіх спадзяванняў на надыходзячыя выбары. А калі мае, дык што ў тым дзіўнае, што адзін з іх паехаў у краіну, дзе пануе сацыялізм і адкрыта яго пахваліў. Думаю, што Беларусь не хоча мець такога адсотка беспрацоўных, бяздомных, якія жывуць на мяжы біялагічнай экзістэнцыі. І мае на гэта права.

Ян БЯЛЯК

Нарваўская дэмографія

У Нарваўскай гміне, Гайнайскага павета, пражывае 4 760 чалавек, у тым у самой Нарве — 1 552. Іншыя найбольшыя вёскі — Трасцянка, Ласінка, Тыневічы, Вялікія Крывец і Макаўка.

— У мінулым годзе ў гміне нарадзіліся 36 дзяцей, згулялі 27 вяселляў і памерла ажно 68 асоб. Залатое вяселле ладзілі вясеннацаць пар. Сярод імён, якія давалі новонароджаным дзецям, найбольш па-пулярнымі былі Матэвуш, Давід, Барташ

і Каміл ды Вераніка, Карапіна, Наталля і Юлья, — пайнфармавала кіраўнічка ЗАГСа Галена Асташэўская.

Найстарэйшымі жыхарамі з'яўляюцца Антон Порац з Кутавой і Мар'я Сільвіструк з Крыўца, якім па 97 гадоў, ды 96-гадовы Васіль Трафімюк з Гародчыны, а таксама Мар'я Астапкевіч з Макаўкі, Галена Бялецкая-Грыка з Нарвы і Анна Флёрчук з Рыбакоў, якія пражылі па 95 гадоў кожная.

(яц)

Кошана, стрыжана...

Даўно прамінулі ўжо часы, калі суседзі за мяжу біліся. Сёння пра такое можна гаварыць як пра анекдот — бяры тае зямлі, хоць задушыся. Мо праз пару гадоў, калі еўрапейцы наедуць, тая зямля набярэ цаны, ды гэта шчэ доўгая песня. Здавалася б, забыліся людзі на тая гісторыі, калі цэлымі пакаленнямі ненавідзеліся сем'і з-за таго лапіка зямлі, а суды пускалі іх у ануках. Ляжаць паперы з тых судовых разбораў, папакаваныя акуратна або і растрэсеныя пагарышчах, хоць ты тыя акты ў музей аддавай, цэлымі пудамі. Забытыя. Але за чаркай, калі расслабішся, той атавізм ажывае. Быццам ён прыціх толькі, а быў жа жтым палівам, якое рухала сялянскае жыццё. А колькі пры тым было трагедый, вартых Шэкспіравага пяра! Пра Рамана і Юльку, пра дзядзьку Лёню, які не даў добраі дачцэ пасагу, а давялі яго да магілы тыя абраўаныя ўсянюткі!... Ці пра злосную ды худзюшчую перастарку, якую ўсё ж узялі замуж, бо гектары мела, а харошая ды бедная залатавалася ўтапілася ад жалю... Ой, успамінацца!

— I так ўсё немцы выкупіць! — пепракулі апошнюю чарку „рускага” алакаголю Юрась Андронік, досьць малады гаспадар. — I няма чаго шкадаваць. I так нас тут усіх лес зарасце.

— Я там магу ўсё прадаць, — спачатку звесці галаву, а пасля ўзняў сваю цяжкую не ад думак булавешку Пецька Шыцкі. — A што! Абы добра далі! A пасля знайду нагоду, каб гэта ўходаваць. Пажыву. Колькі гарэлкі за такую гаспадарку можна накупіць! A то ўсё з цябе цягнунець — а то падаткі, а то страхоўка... I так не дажыву пенсійнага ўзросту! A калі дажыву бы — то колькі таго і шчасця: і не нап'ешся тады, і не пагуляеш, праз пару месяцаў — канцы аддаці. Мала то так? Каб яшчэ меў хто пахаваць!.. A то хоць пажыву, дам сабе чаду.

— Каб ты хоць за сваё піў! — раптам абурыўся Юрась. — То ж вы, Шыцкі, наша захапілі! Мой дзед, Антошка, каб устаў з магілы, то сказаў бы табе, чаго вы, усе Шыцкі, вартыя! Я і сам табе скажу! Улезлі на наша, з лесу драўніну

цягаль як сваю, зладзюгі... I хату, і клуні, і хлеў з нашага дзерава паставілі!

— Ніхто нікога за руку не злавіў!

— Усё шыта-крыта, адватам, суддзям раты пазамазвалі... Во, у каморы колькі ў мяне дакументаў...

— То лепш бяры іх на распалку ў піце. Усё спрадядліва было — ніхто не браў чужога, драўніна мела асігнаты, ды наша...

— Ну, заб'ю! Ты, думаеш, Пецька, мо Бог не бачыць? Ён спрадядлівы! За тую вашу паганасць пагебалі вы ўсё, Шыцкі. I дзядзька Лявоń, што яму рак на печань вылез, і татка твой Юзік, што яго „Этэр” раз’ехаў, і дзед Нупрэй, што спух ад гары...

— А вы мо лепшыя, Андронікі? Папрападалі за тую несправядлівасць! Матка гарай таргавала, дык мае: адзін сын павесіўся, другога ўтапілі, трэці дзесяць у той Амерыцы пралаў... А ты то ўжо зусім... Бесталковы.

— Сам ты дурань ды асталоп, Шыцкі! За тую мяжу то я цябе во так! За ўсё тое, што бацькам ад вас дасталася!..

I наваліся Юрась з Пецькам на сябе, за ўсё крӯды і гора Андронікі ды Шыцкі, разам з дзедамі-прадзедамі. Крыва, кажуць сведкі, было па пахі. Скорай дапамогі не выклікалі. Дыспечтарка пыталася: „Хто выклікае? Прозвіща, адрас?” A хто там ведае, мо ўжо пазабіваліся суседзі? A калі і пазабіваліся, дык нас па судах будуць цягніць, хто гэтага хоча! A яшчэ як скажуць плаціць за выкліканне без дайрацы? Да таго ж яшчэ ў Пецькі не аплачана страхоўка, у шпіталь возьмуць — не выплацішся. A ў Юрася дык увогуле такі доўг нарос за тое неаплачванне „убеспечэння”, дык зараз і хату пагражают забраць. Ну, дзяржаве і тое поле патрэбна будзе, тым больш, што неўзабаве будуць аматары на родную зямельку. Чужыя.

Неяк пазагойваліся Пецька з Юрасём, зноўку разам гарэлку п'юць. I пра мяжу, з-за якой столькі бяды было, забылі. Дык нап'юцца — і ўсё азвеща ў душы. За наша біща! За крӯду!

Лукаш ПРАВАСУД

Сяляне на заходнім ломе

Земляробы Бельскага павета карыстаюцца ўстарэлай тэхнікай. Паводле спецыялістаў, машынны парк, які знаходзіцца ў прыватных руках, зношаны ў 95 працэнтах. Гэта перш за ўсё машыны і абсталіванне, выпушчанае 10-20 гадоў таму. Выэксплуатаваная да зносу сельгасгэнератара павышае кошты вытворчасці, змяншае прадуктыўнасць гаспадаркі, а да таго пагражает жыццю і здароўю селяніна.

Галоўнай прычынай таму, што сяляне не купляюць новых машын, з'яўляецца дрэнная кан'юнктура ў сельскай гаспадарцы. У найбольшай ступені знізіцца попыт на самыя дарагі машыны — збожжауборачныя камбайні і тракторы. Цяпер у Бельскім павеце на адзін трактар прыпадае 16,1 гектара зямлі. У мінулым годзе, хаця плантацыі пакрыпелі ад замараўкай і засухі, машы-

ны падаражэлі на 5,5%. Нерэнтабельнасць сельгасвытворчасці адмоўна ўплывае на інвеставанне ў новыя машынны парк.

Набыццё новых машын нясе за сабой іншую праблему: трэба мяніць тэхналогію вытворчасці, дакупляць новыя агрэгаты. Не кожны селянін можа сабе дазволіць купіць новы камплект машын.

Што робяць тады сяляне, каб ўсё-такі купіць тэхніку? Маладыя гаспадары карыстаюцца банкаўскімі крэдытамі. Іншыя — купляюць зношаныя машыны, якія дзялкі прывозяць з Заходній Еўропы. Яны намнога таннейшыя, хаця дорага абыходзяцца запчасткі да іх і сам рамонт. Але сяляне купляць іх — асабліва збожжауборачныя камбайні, тракторы і халадзільнікі для малака.

Міхал МІЦЗЕВІЧ

Niba

ТЬДНЕВІК
БЕЛАРУСА
У ПОЛЬШЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Niba”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрес рэдакцыі: 15-959 Бялыніцкі, 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.

Internet: <http://www.kurier-poranny.com/niba>

E-mail: niba@kurier-poranny.com

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк.

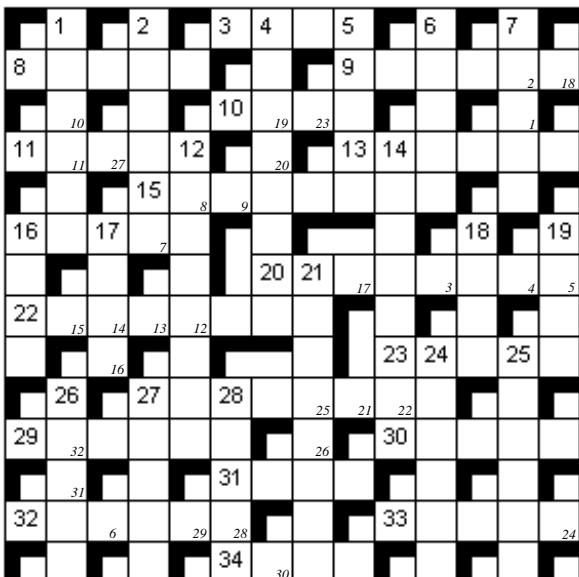
Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярбуская.

Ніўка

Мал. Яўгена ЦАРКОВА („Вожык”)

Крыжаванка

Гарызантальна: 3. крэдыйтная ўстанова, 8. Карл Марыя фон, кампазітар оперы „Вольны стралок”, 9. высокі стоплік з пакатым верхам пад царкоўныя кнігі, 10. рака ў Славакіі, 11. Мола Панаах, азербайджанскі паэт (1717-97), 13. прадмет адзення для ног, 15. клапатлівы чалавек, 16. невялікі пакаёвы сабака з кароткімі нагамі і доўгім тулавам, 20. Рычард, англійскі кінарэжысёр (нар. у 1923 г.), 22. Дыега, аргенцінскі футбаліст (нар. у 1960 г.), 23. пленсневы налёт ад сырасці, 27. Андрэй, славуты савецкі пракурор (1883-1954), 29. нявоўпітны чалавек, малакасос, 30. часцінка палаючага рэчыва, 31. самец дзікай свінні, 32. Матэа, італьянскі паэт (1441-94), 33. польскі горад між Лоддзю і Вроцлавам, 34. буйная жывёліна сямейства аленевых.

Вертыкальна: 1. Эрнеста „Чэ”, лаці-

наамерыканскі рэвалюцыянер (1928-67), 2. міфалагічная птушка, якая спальваеца і адраджаеца з попелу, 4. самалёт, 5. тоўстая вяроўка, 6. літаратурнае прозвішча Аляксандра Прушынскага, 7. Золтан, венгерскі кампазітар (1882-1967), 12. гістарычна краіна на заходзе Бельгіі, 14. Казімір, арганізатар польскага культурнага жыцця ў Беларусі (1788-1878), 16. асноўны змест твора, 17. праснак, 18. горад у Калумбіі над ракою Каука, 19. вечар з танцамі, 21. крыптаграфія, 24. нямецкі порт над Мекленбургскай бухтай, 25. вандроўны музыка-спявак з лірай, 26. малое крыласоснае насякомае, 27. албанскі порт, 28. моцны парыў ветру, суправаджаемы ліёнем.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літаратыры з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільнія рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 18 нумара

Гарызантальна: спадар, звязка, капрон, Кама, мата, скіраванне, Хіва, Тапа, фанера, рысора, бальса.

Вертыкальна: спайка, арка, звон, камета, прыдаванне, Москва, манета, Хілары, паласа, фара, Раба.

Рашэнне: Спірыдон Собаль.

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Казімуру Радошку** са Свебадзіцай і **Мікалаю Сазановічу** з Навін-Вялікіх.

Муха. Залёт апошні

Хопіць тых залётаў мушыных у спакойную беларускую рэдакцыю! Ды хто сюды і не залятаў. Няма ў свеце таго цуда, каб не заляцела. Шарэцкі з Пазняком ды Нюнькам дэбатавалі ў чатыры очы без акуляраў, пад наглядам шыракаплечых дзядзькоў з трубачкамі ў вушах. У што тыя душаахоўнікі ўслухаліся? Ці не ў сваю вышэйшую сілу, званую дзяржаўным інтарэсам? Такую ж шыракаполовую, набздычаную, брытагаловую? А тут адна муха, а столькі шуму! Хоць ты замовы казы, хоць прамовы! Як мае паляцець, дык выляціць. Гэта вам не слова, якое назад у рот не загоніш. А калі яшчэ і запішуць на плёнках усялякіх, то слухаюць па абодвух баках мяжы, аўтарскіх ганарапаў не плацячы! Маём пару беластоцкіх пустазвонаў, якія страцілі шмат на сучаснай тэхніцы, бо калі б ім хоць па грошыку плацілі ад таго, што накруцілі і пускалі ў эфір або пры чарапчы (памятаце: *мялася фтэды седэмнасьце лят, дзефчыно?*)! Ляскоўскі, Паслычэўскі... Цяпер нашага брата-барда пускаюць кожны дзень у Мінску, толькі нашто яму беларускі рублі, калі б нават і плацілі за кожную хвіліну. Разнавідныя нашы спевакі па фрызуры ды стрыжцы — адзін стрыжаны спераду на вожыка, ззаду — кудлы, а наш — як належыць, пад полечку, урауніловачку пад фэст-фальклор.

Такая муха, паскудніца, а які мае выбар хоць бы ў парламенце. Паходзіць па пераборы дэпутата з правага боку, з'едзе па аэрольнай макаўцы святога Алексага, зноў усчарапкаеца ва ўзмоцненую брыльянтнам чупрыну доктара Цімашэвіча (ён жа падабаецца дамам самых разнастайных пльняў)... Урэшце з радасцю ўпутаеца ў рудую чупрынку аднаго выкінутага з праграмы „Вялікі брат” хірушчага даносчыка, якому запрапанавалі вось быць маладым дэпутатам (ну, пасля

выбараў тамака, у Сейме, пэўна, будзе). Бо ўсе за новае, маладое. Па якім можна пахадзіць усімі нагамі. І нас... ць на ягоныя ідэі і мары.

Панараблялася гэтых мушынскіх-нашынскіх ды нянашынскіх партый! Калі маешмагчымасць хадзіць у які камітэт,вой, як гэта добра! А калі ніякіх камітэтаў няма... Або ўпускаюць туды толькі сваіх камітэтчыкаў... Хоць у такой рэдакцыі тыднёвіка зусім добра. Мухі не заб'юць, бо як жа, яна, здаецца, не цэ-цэ. Заразы не прынесла, а ўсе ж прышчэпленыя. Не ўсе?! Усё грыпозныя, смаркатыя! — шрайбуюць ананімшчыкі, якія часам падпісваюцца „Стары беларус”. А возьмеш ды заб'еш такую муху... А што, калі гэта твой прыніжаны брат быў?! І гісторыя з табою расплацицца. Гісторыя назаве як трэба, парасстаўляе на свае месцы. Тут справа нават не ўтым, хто праз пару дзесяткаў гадоў будзе мець рацыю ды друк у сваіх руках. А можа будуць нас перадруковаўца з рознымі кур'ёзнымі кавалкамі? Або перавернуць на левы бок. Або скажуць: „О-о, быў галаўа, ну, напрыклад, той Мірановіч”. (Ну, пра старэйшага гаворка, бо малодшы ўжо даўно запісаўся ў прарокі ды прапаведнікі). Што ж, я пра сябе нават і не заінтуся, бо блазнаў успамінаюць прыкладна праз паўстагоддзя. Хоць наш век даўжэйшы за мушкины, але што мы будзем усе значыць... І нашы страсці, і нашы смешкі... І нашы літаркі, запісаныя, надрукаваныя, тыя значкі нашай свядомасці, будуць як крапачкі тae абалванелае ад ляку істоты, што кідаецца па рэдакцыйных белых пакоях.

Ну, пакінем яе ў спакоі. Ад мяне, старога бзыкуна, таксама не раз адмахваючы, як ад тae назойліве гераіні маіх трох (гэты апошні!) допісай-разважанняў.

Вандал АРЛЯНСКІ

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

Ксёндз спытаў беспрацоўнага, як яму паводзіцца.

— Як у небе, — адказаў беспрацоўны.

— Не блюзнер! — загадаў ксёндз.

— Вядома — у небе нічога нельга есці і піць.

* * *

Ксёндз да маладой дзяўчыны:

— Куды выбіраешся, дочанька?

— У Жэневу.

— А што там хочаш рабіць?

— Працаваць у начным клубе стрыптызёркай.

— Добра, а то я баяўся, што хочаш перайсі на пратэстанцтва.

* * *

Чорт спытаў Хрушчова, у якое хоча пекла: капіталістычнае ці сацыялістычнае.

— Сацыялістычнае, — вырашыў Хрушчоў.

— Чаму?

— Бо я ўпэўнены, што той вялікі кацёл, які там знаходзіцца, пастаянна ў рамонце.

* * *

Паміраючы мільянер звяртаеца да ксяндза:

— Ці траплю на неба, калі запішу касцёлу сто мільёнаў долараў?

— Цалкавітай упэўненасці няма, але спрабаваць можна.

* * *

Ксёндз на ўроку рэлігіі:

— Што дзеенца з чалавекам, які не

думае пра сваю душу, толькі пра цела?

— Такі чалавек таўсцее, — адказае Янка.

* * *

Ксёндз заўважыў, што кожны раз, калі вымаўляў слова „чорт”, адна жанчына нізка кланялася. Пасля імшы падышоў да яе і спытаў, чаму так рабіла.

— Ветлівасць нічога не каштуе, — адказала, — а ў прынцыпе ніколі нічога невядома.

* * *

— Калі ксяндзы цешацца сваім цэлібатам?

— Калі чуюць, з чаго жанчыны спавідаюцца.

* * *

— Што такое неспадзеўка?

— Калі жонка спадзяеца футра, а ў падарунку атрымлівае ад мужа калготкі.

* * *

— Якая розніца між жанчынай і мужчынам?

— Мужчына можа давесці жанчыну да роспачы, а жанчына мужчыну толькі да шлюбу.

* * *

Мікола вяртаеца дадому п'яны.

— Дзе швэндаўся? — пытае жонка.

— Мінула ўжо поўнач...

— Ведаеш, каканая — з сябрамі арганізавалі мы конкурс: хто з нас вып'е больш піва.

— І каторы з іх заняў другое месца?